

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
visokošolskega programa**

**UNOVČEVANJE MENIC PRI BANKAH:
PRIMER BANKE KOPER D.D.**

Mateja Stepančič

Ljubljana, maj 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

**UNOVČEVANJE MENIC PRI BANKAH:
PRIMER BANKE KOPER D.D.**

Kandidatka: Mateja Stepančič
Številka indeksa: 04033111

Mentor: doc. dr. Aleksander Aristovnik

Ljubljana, maj 2010

POVZETEK

Namen diplomskega dela je predstavitev unovčevanja menic pri bankah, posebno pozornost sem namenila izbrani finančni organizaciji, Banki Koper d.d. Cilj diplomskega dela je obravnavati menico in menična opravila, katerih poznavanje je bistveno za uspešno poslovanje s tem vrednostnim papirjem. Poznavanje instrumentov zavarovanja plačil in njihova uporaba pa nam pri poslovanju omogočata hitro, učinkovito in dobro poslovanje. Gospodarska kriza, ki smo ji priča v zadnjem letu, ima za posledico porast uporabe menice, saj je to najcenejši instrument zavarovanja. Banka se kot udeleženec v meničnem poslu lahko pojavi v različnem vlogah. Ugotovila sem, da je zelo pomembno poznavanje meničnega poslovanja, plačilnega tveganja, odpravo njihovih posledic za podjetja. Bistveno je, da smo na morebitne težave pripravljeni in da poskrbimo, da jih ne bodo čutile stranke. Ugotavljam, da bodo v prihodnosti potrebni novi oziroma dodatni ukrepi, da se bo stanje na meničnem poslovanju izboljšalo. Potrebni bodo kompleksni in celoviti ukrepi.

Ključne besede:

- menica,
- vrednostni papir,
- unovčevanje,
- banka,
- transakcijski račun.

SUMMARY

The thesis discusses the realization of bills of exchange in banks. Special attention is paid to the selected financial organisation, Banka Koper. This thesis deals with bills of exchange and the rules governing them. The knowledge of these rules is essential in order to work successfully with this sort of security. In order to run the business swiftly, effectively and generally well, the company must master the knowledge considering different instruments of payment insurance along with its use. The economy crisis, which we witnessed in the past year, brought as a consequence the growth of the usage of the bill of exchange. In a bill of exchange transaction, a bank may serve in various roles. In my opinion, a very important knowledge in trading with drafts, payment risks, abolition of their effects on the firm. It is essential to be ready for possible difficulties and to take care that clients are not affected by them. In the future it will be necessary to introduce new or additional complex measures to improve the area of business involving bills of exchange.

Keywords:

- bill of exchange,
- securities,
- realization,
- bank,
- transaction account

KAZALO

POVZETEK.....	ii
SUMMARY.....	iii
KAZALO.....	iv
1 UVOD	1
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA.....	1
1.2 CILJI IN NAMEN DELA	1
1.3 METODE DE LA	2
1.4 OMEJITVE IN TEŽAVE.....	2
2 MENICA	3
2.1 ZGODOVINA MENICE.....	3
2.2 POMEN MENICE	4
2.3 FUNKCIJE MENICE.....	5
2.4 OSNOVNA NAČELA MENIČNEGA PRAVA	5
2.5 VRSTE MENIC	6
2.5.1 Trasirana menica	6
2.5.2 Lastna menica	8
2.5.3 Bianco menica	9
2.6 BISTVENE SESTAVINE MENICE	10
2.6.1 Sestavine trasirane in lastne menice.....	11
2.6.2 Sestavine bianco menice	11
2.7 OSEBE V MENICI.....	12
2.8 PODPISNIKI MENICE	12
2.9 DOSPELOST MENICE	13
2.10 AKCEPT MENICE.....	14
2.11 MENIČNO POROŠTVO - AVAL MENICE	15
2.12 PRENOS MENICE - INDOSAMENT	16
2.13 PLAČILO MENICE IN PROTEST	17
2.14 AMORTIZACIJA MENICE.....	18
3 VLOGA BANKE V MENIČNEM POSLOVANJU	19
3.1 BANKA KOT UPNIK	19
3.2 BANKA KOT DOMICILIAT	20
3.3 BANKA KOT MENIČNI DOLŽNIK.....	20
3.4 POSLOVANJE Z MENICO V NESTABILNIH MONETARNIH RAZMERAH	21
3.5 UPORABA MENICE KOT SREDSTVA ZAVAROVANJA TERJATEV.....	21
3.6 ODKUP MENIČNIH TERJATEV V BANKAH	23
4 PREDSTAVITEV BANKE KOPER D.D.....	25
4.1 RAZVOJ BANKE OD DEVETDESETIH LET DO DANES	25
4.2 OSNOVNI KAPITAL IN LASTNIŠTVO	26
4.3 ORGANIZACIJA BANKE	27
4.4 VREDNOTE BANKE KOPER	28
4.5 POSLANSTVO IN VIZIJA.....	29

5 UNOVČEVANJE MENIC PRI BANKAH	30
5.1 SPLOŠNO	30
5.2 UNOVČEVANJE MENICE	30
5.3 INSTRUMENTI, KI V SODOBNEM BANČNIŠTVU ZAMENJUJEJO MENICO	32
5.4 POGOJI ZA UNOVČENJE MENICE	33
5.5 UNOVČEVANJE MENIC PRED ZAČETKOM STEČAJNEGA POSTOPKA OZIROMA POSTOPKA PRISILNE PORAVNAVE	33
6 UNOVČEVANJE MENIC PRI BANKI KOPER D.D	34
6.1 MENICE PRISPELE V POSLOVNE ENOTE	34
6.2 AKTIVNOSTI V SLUŽBI VODENJA PASIVNIH POSLOV IN PORAVNAVE IZVRŠB	35
6.3 UNOVČITEV MENICE IN PLAČILNI NALOG IZ TRANSAKCIJSKEGA RAČUNA KOMITENTA	37
6.3.1 Obračun stroškov	37
6.3.2 Unovčitev menice iz transakcijskega računa komitenta	38
6.3.3 Unovčevanje menic po uvedbi evra	38
6.3.4 Spremembe plačil zaradi SEPA	39
6.3.5 Unovčenje domicilirane menice dolžnika, nad katerim je začel insolventen postopek	40
6.4 OBVEŠČANJE O IZVRŠITVI PLAČILNE TRANSAKCIJE NA PODLAGI DOMICILIRANE MENICE IN VRAČILO MENICE	41
6.5 AŽURIRANJE EVIDENCE IN ARHIVIRANJE PREJETIH MENIC NA UNOVČENJE	42
6.6 STATISTIKA PREJETIH MENIC NA UNOVČENJE	44
7 ZAKLJUČEK	47
LITERATURA	48
VIRI	49
SPLETNE STRANI	50
SEZNAM SLIK IN TABEL	51
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	52
SLOVAR TUJIH IZRAZOV	52
PRILOGE	53
PRILOGA 1: Menična golica	53
PRILOGA 2: Plačilni nalog iz testne aplikacije Bančno okence	53
IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	54

1 UVOD

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Banke se kot finančni posredniki v marsičem razlikujejo od podjetji, ki delujejo v gospodarstvu. Poglavitna funkcija bank je transformacija finančnih sredstev od suficitnih (celice, ki razpolagajo s presežkom finančnih sredstev) k deficitnim celicam, to je tistim, ki imajo primanjkljaj finančnih sredstev in jih želijo nameniti za investicije oziroma potrošnjo. To pomeni, da banka ne more zavrniti izplačila kredita, ki je aktivni instrument banke, kajti taka zavrnitev bi ogrozila njen dolgoročni obstoj. S tega razloga je izrednega pomena, da ima banka svoje terjatve, ki so lahko v obliki kreditov, garancij in jamstev, dobro zavarovane, na primer z menicami, saj je ta oblika sekundarni vir poplačila v primeru, ko komitentov denarni tok ne zadošča več za servisiranje dolga, najetega pri banki.

Poslovna praksa nam potrjuje, da so plačilni pogoji pri posameznem poslu izredno pomemben element konkurenčnosti in je problematika plačil danes v mednarodnem poslovanju pomemben del vsake poslovne transakcije. Tako si odobritve bančnega kredita ne bi mogli predstavljati brez podpisa menice. Redko se je doslej pojavljala menica kot plačilno sredstvo, saj je bolj prišla v rabo pri jamčenju ali kot kreditno sredstvo. Pogosto se vprašamo ali so takšni mehanizmi res učinkoviti. Lahko pa trdimo, da je vsaka terjatev, ki je zavarovana na katerikoli način, boljša od nezavarovane terjatve. Kljub tveganju, s katerimi se srečujejo upniki pri zavarovanju z menico, je le-ta v domačem prostoru vedno bolj uporabljena. Nekateri strokovnjaki celo trdijo, da menica doživlja »renesanso«.

1.2 CILJI IN NAMEN DELA

Spretno upravljanje z menicami nosi velik del zaslug za likvidnost ter dobro finančno stanje in s tem stabilnost podjetja. V diplomskem delu bom predstavila ta, še kako pomemben vrednostni papir, imenovan »menica«. Moj poglavitni namen pa je predstaviti unovčevanje menic pri bankah s ciljem prikazati na konkretnem primeru Banke Koper d.d., kjer sem zaposlena. Pridobljena teoretična znanja sem v diplomskem delu poskušala poglobiti tudi na primerih iz prakse.

Prikazala bom vlogo menice kot vrednostnega papirja v okviru mednarodnega plačilnega prometa. Pri tem lahko poudarim, da se naša slovenska menična zakonodaja bistveno ne razlikuje od veljavne zakonodaje držav v srednjeevropskem prostoru. Zunaj evropske dežele menico sicer obravnavajo kot instrument plačila, vendar pa si njeno vlogo razlagajo drugače.

V nadaljevanju bom predstavila prednosti in slabosti ter tveganja, ki se pojavljajo pri poslovanju z menico. V tem delu bodo predstavljena tudi tveganja, ki jih opredeljuje Basel I ter ostala strokovna teorija s področja bančništva in bančnega poslovanja. Vse to nam daje podlago za vključevanje menice kot del instrumentarija v mednarodnem plačilnem prometu.

Čeprav bi lahko trdila, da je menica pravni termin, je vendarle njena vloga in pomen v ekonomiji zadosti velika, da jo lahko uvrščamo tudi med ekonomskega. Nadaljnji cilj diplomskega dela je sistematično predstaviti menico kot najstarejši instrument zavarovanja terjatev pri nas, ki se je razširjeno uporabljal še pred spremembo ekonomskega in političnega sistema. Ta osnovni instrument bo predstavljen tako s teoretičnega kakor tudi s praktičnega vidika.

1.3 METODE DELA

V diplomskem delu bodo s sistematično metodo zbrani in predstavljeni vsi pravni in ekonomski vidiki menice. V tem delu bom uporabila metodo deskripcije za opisovanje dejstev, pojavov, procesov. Pri prevzemanju tujih izsledkov, sklepov in rezultatov bom uporabila metodo kompilacije, kjer bom povzela spoznanja in stališča avtorjev. Ker bom proučevala in predstavila obstoječe unovčevanje menic v bankah, bom uporabila deskriptivni pristop. Metode pridobivanja podatkov so bile razdeljene na dva dela. V prvem delu sem uporabljala strokovno literaturo za izbrano področje, ki sem jo dopolnila z viri iz različnih člankov in interneta. Za opis poslovnega procesa, izdelavo njenega modela ter izdelavo posameznih tabel in grafikonov sem uporabljala interna gradiva Banke Koper d.d., s čimer sem pridobila kvalitetne podatke.

1.4 OMEJITVE IN TEŽAVE

Omejitve, s katerimi sem se srečevala pri pisanju diplomskega dela, so bile predvsem praktične narave, saj sem bila omejena pri predstavitvi unovčevanja menic v Banki Koper d.d., na konkretnih primerih. Tukaj bi morala uporabiti praktične primere in podatke, s katerimi razpolaga banka. Težave pa so nastale, ker se podatki nanašajo na komitente Banke Koper. Tovrstni podatki pa spadajo med strogo zaupne informacije, zato se jih ne sme razkrivati širši javnosti. Prav tako so omejeni podatki s strani drugih bank oziroma s strani regulatorja bančnega poslovanja v Sloveniji, to je Banke Slovenije. Kot omejitev lahko štejem tudi dejstvo, da sem za primere, ki sem jih prikazala v samem diplomskem delu, potrebovala soglasje svojih nadrejenih. Kot težavo pa velja omeniti veliko izbiro literature, saj sem se odločila za temo, o kateri bi se dalo napisati bistveno več. Ker sem bila tako prostorsko omejena, sem se virov posluževala le posredno, saj se teksti ponavljajo.

2 MENICA

Menica je najstarejši obligacijski vrednostni papir, ki se glasi na določen znesek. Menica je listina izdana v predpisani obliki in služi za zavarovanje plačila. Njena vsebina je le denarna obveznost. Ustne menice ne poznamo.

2.1 ZGODOVINA MENICE

Prvi zametki menice so se pojavili že v 12.stoletju. Prva menica se je začela razvijati v fevdalizmu, kjer je cvetela trgovina. Razvijati se je začela zaradi gospodarskih potreb. Bila je najpomembnejši razvit plačilni in kreditni instrument. Najstarejše menice so ohranjene v Italiji, od koder tudi njen izvor. Beseda menica izhaja iz italijanske besede »cambiale«, kar pomeni menjati. Že leta 1946 smo imeli menični zakon, ki velja še danes (Ivanjko, 2001, str. 45).

Razvoj menice bi lahko takole razložili:

Trgovci so kupovali blago, ki so ga prinesli iz Orienta v Italijo. Ker takrat denarja v papirni obliki niso poznali, so se srečevali s številnimi ovirami in nevarnostmi. Teža kovancev in raznovrstnost denarja jim je delala preglavice, zato so denar položili pri menjalcih, zanj pa dobili menjalno pismo oziroma menico. Najstarejša menica naj bi bila iz leta 1384 iz Genove. Z njo menjalec ni le potrdil prevzema denarja, temveč je zaprosil še drugega menjalca, da izplača prinašalcu pisma določen znesek v tamkajšnji valuti. Nato se je pojavila sejemska menica, ko so menjalci obračunavali menice na sejmi. V času po francoski revoluciji pa je menica postala pravi trgovski vrednostni papir s široko uporabo in možnostjo kroženja po državi in med državami. Ko se je menica razširila po vsem svetu, je začelo prihajati do razlik, saj se menica ni razvijala povsod enako. Različnost razvojnih poti je pripeljala do potrebe po unifikaciji meničnega prava, s čimer naj bi bilo olajšano menično poslovanje v mednarodni trgovini (Ivanjko, 2001, str. 45-46).

Prvi poskus unifikacije meničnega prava je bil leta 1852, toda šele leta 1913 je bil v Haagu sprejet tako imenovan haaški menični in čekovni pravilnik. Omenjeni pravilnik temelji na načelih varnosti upnika, abstraktnosti meničnega pravnega opravila, samostojnosti meničnih predpisov in fiksne menične obveznosti. V letih 1910 in 1912 je prišlo na haaški konferenci do meničnega in čekovnega dogovora, ki pa nista pričela veljati zaradi prve svetovne vojne. Leta 1930 je začeto delo nadaljevalo Društvo narodov iz Ženeve in podpisan je bil meničnopравни sporazum, ki je vseboval tri dogovore: dogovor o enotnem meničnem (čekovnem) zakonu, dogovor o kolizaciji zakonov in dogovor o meničnih (čekovnih) taksah. Menična zakonodaja kontinentalne Evrope temelji na teh treh meničnih konvencijah, medtem ko je Anglija menično materijo uredila v »Bill of Exchange Act« iz leta 1882, Amerika pa najprej v okvirnem »Negotiable Instruments Law«, kasneje pa v »Uniform Commercial Code« (Jahn, 1999, str. 5-6) .

2.2 POMEN MENICE

Menica je najpomembnejši obveznostno-pravni vrednostni papir. Je kreditna listina oziroma nadomestno plačilno sredstvo za denar. Prvotno je bila le menjalno sredstvo, nato se je postopoma razvijala. Sedaj je v svetu med najbolj razširjenimi vrednostnimi papirji. Menic je več vrst. Iz zakonskih določil izhaja, da je menica listina, izdana v predpisani obliki, s katero ena oseba izda drugi nalog, da v določenem času in na določenem kraju plača določeno vsoto denarja osebi, imenovani v tej listini, ali osebi po njenem nalogu, pri čemer se tudi sama zavezuje plačati to vsoto, če tega ne bi storila oseba, na katero se glasi nalog. To je trasirana menica. Lahko pa oseba obljubi, da bo sama izplačala določen znesek. To je lastna ali solo menica (Puharič, 2004, str. 320).

Značilnosti menice:

- *Vrednostni papir*
Po definiciji 212. člena obligacijskega zakonika je vrednostni papir pisna listina, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil na njej zapisano obveznost njenemu zakonitemu imetniku (OZ, 212. člen). Takšna definicija pove, da je menica vselej pisna, nikoli ne more menična zaveza nastati ustno. Ustne menice ne poznamo in tako je tudi v drugih pravnih redih. Nadalje lahko govorimo, da menica vsebuje brezpogojno zavezo, saj zakon o menici govori o nepogojnem nakazilu, naj se plača določena vsota denarja (ZM, 1. člen).
- *Abstraktnost zaveze v menici*
Obveznost menice je abstraktne narave. Abstraktnost pomeni, da menična zaveza ali obljuba ni vezana na noben drugi pravni posel. Vrednostni papir namreč ni sam sebi namen in je vselej povezan z nekim drugim razmerjem. In prav to razmerje je temeljno razmerje. Menica je vselej in nujno abstrakten vrednostni papir, kar pomeni, da pravica, ki izhaja iz papirja, obstaja ne glede na veljavnost temeljnega posla (Kranjc, 2004, str. 2008).
- *Vrednostni papir po odredbi*
Ta značilnost menice pomeni, da mora vsebovati klavzulo po odredbi ali po nalogu. Menica se izda kot ordrski, nikakor pa ne kot prinosniški dokument, v katerem mora biti navedeno, komu se izplača obveznost. V bančni praksi se redko zgodi, da bi bila menica rekta menica (Šlamberger, 2003, str. VI).
- *Denarna obveznost*
Ker je menica vrednostni papir, ki se lahko glasi le na plačilo denarne obveznosti je vselej možna le denarna prestacija, nikoli pa ne more biti to kaj drugega, kakšna stvarna dajatev ali opustitev. Zato je tudi vsaka menica, ki glasi na karkoli drugega kot denarni znesek, neveljavna (Šlamberger, 2003, str. VI).

2.3 FUNKCIJE MENICE

Menica ima v sodobnem svetu trojno funkcijo in se uporablja kot:

- plačilno sredstvo
- kreditno sredstvo
- sredstvo jamčenja

Dolžniško-upniška razmerja iz prometa blaga in storitev se lahko urejajo po naslednjem principu (Ivanjko et al., 2001, str. 18-19):

- *Plačilna funkcija:* za vrednost prodanega blaga ali opravljene storitve lahko prodajalec izstavi menico na kupca. Prodajalec označi sebe ali pa neko tretjo osebo kot remitenta, če se je z njo sporazumel, da ji bo plačal z menico.
- *Kreditna funkcija* je najpomembnejša in najbistvenejša funkcija menice. Uporablja se pri nakupu blaga na kredit. Zlasti trgovcem na veliko je težko takoj plačati vso kupnino, saj morajo kupljeno blago najprej prodati manjšim trgovcem ter zanj dobiti plačilo. V takih primerih so prisiljeni kupovati blago na kredit, t.j. z odloženim plačilom. Za zavarovanje kredita oz. svojega dolga pa upniki ponudijo menico.
- *Jamstvena funkcija:* če je namen izročitve menice upniku za zavarovanje dolžnikove obveznosti, govorimo o t.i. jamstvu. Dobava blaga se opravi na odprt račun in če v sprejemljivem roku dobava ni plačana na dogovorjen način, upnik porabi za izterjavo terjatve menico, ki jo je prejel za jamstvo. Ponavadi taka menica ni izpolnjena do konca, večinoma je le podpisana s strani dolžnika, prodajalec blaga pa jo izpolni, ko je kupec - dolžnik v zamudi s plačilom.

Poleg zavarovanja pa menica nudi prodajalcu možnost prodaje menice banki. Banka menico eskontira in pri tem od meničnega zneska odbije provizijo, stroške in obresti od dneva eskonta do dneva zapadlosti menice. Temu odbitku pravimo diskont, t.j. strošek eskonta menice.

2.4 OSNOVNA NAČELA MENIČNEGA PRAVA

Pri poslovanju z menico je potrebno upoštevati temeljna menična načela, ki izhajajo iz ženevske konvencije in jih spoštujejo vse nacionalne zakonodaje. V Veliki Britaniji pomeni Bills of Exchange Act pravno osnovo, po kateri so se oblikovali tudi Uniform Negotiable Instruments Act ter določila za Enoten trgovinski zakonik, ki pomeni jedro menične zakonodaje še danes. Menična zakonodaja držav kontinentalne Evrope pa temelji na treh ženevskih meničnih konvencijah iz leta 1930, ki so bile podpisane pod okriljem Društva narodov (Jahn, 1999, str. 8-10).

Ta menična načela so (Kranjc, 2006, str. 209-210):

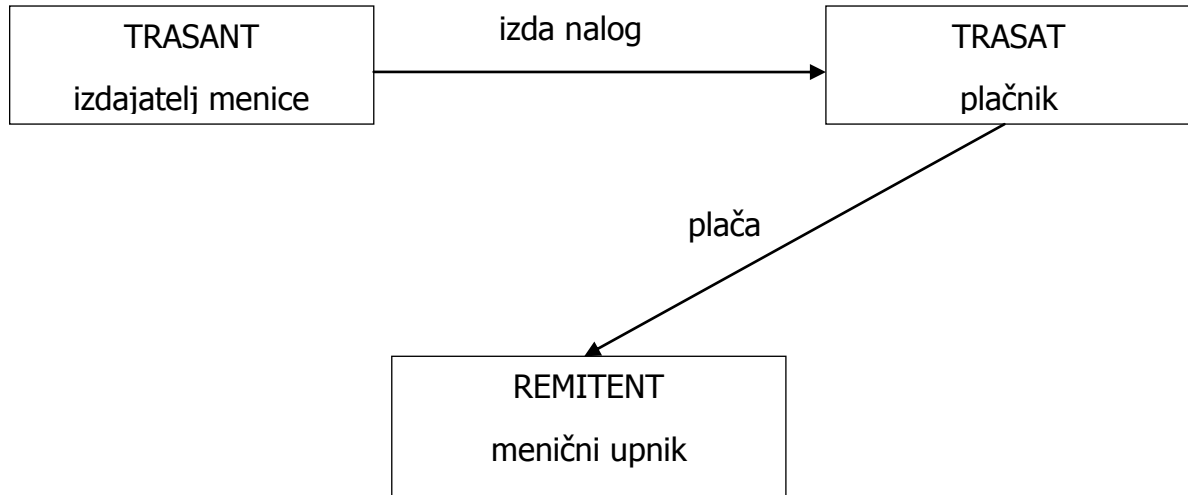
- *načelo formalnosti*: menica je lahko izdana samo v pisni obliki in mora vsebovati vse bistvene sestavine po zakonu;
- *načelo inkorporacije*: menična obveznost se ne more uveljavljati brez menice, pravice iz menice pa so tesno povezane s samo listino, saj z njo pravica nastane, se prenaša in uveljavlja;
- *načelo fiksne menične obveznosti*: dolžnik mora plačati tisto denarno vsoto, ki je zapisna na menici;
- *načelo solidarnosti*: menični dolžniki odgovarjajo solidarno za plačilo meničnega zneska ob dospelosti;
- *načelo neposrednosti*: menični upnik ima pravico neposredno terjati izplačilo menične vsote od vseh meničnih dolžnikov s tem, da najprej zahteva plačilo glavnega dolžnika (trasata oz. akceptanta) in če le ta ne plača, mora upnik menico protestirati, da bi pridobil možnost uveljavljati plačilo menice od vseh ostalih podpisnikov menice;
- *načelo menične strogosti*: to načelo je najbolj značilno načelo, ki velja za menice; ureja ga zakon glede formalne oblike, postopkov uveljavljanja pravic in menice ter rokov, v katerih se morajo opraviti določena menična dejanja;
- *načelo abstraktnosti*: menična obveznost ni povezana s temeljnim poslom, na podlagi katerega je menica izdana; abstraktnost menice je pri lastni menici relativna, kar pomeni, da so ugovori med izdajateljem menice in remitentom možni, niso pa možni ugovori iz temeljnega posla, če je menica indosirana in njeno plačilo uveljavlja tretja oseba, to je oseba, ki ni sočasno neposredno stranka v temeljnem poslu;
- *načelo samostojnosti*: vsak podpisnik menice prevzema menično obveznost samostojno.

2.5 VRSTE MENIC

2.5.1 Trasirana menica

Trasirana menica ali trato je klasična menica, pri kateri so v razmerju tri osebe: izdajatelj menice (trasant), ki z izdajo menice pozove meničnega zavezanca (trasata), naj upravičencu (remitentu) ob zapadlosti menice izplača določen denarni znesek (slika 1). Razmerje med njima je lahko odplačno, ko gre za vzajemno pogodbo, ali neodplačno. Trasirana menica se imenuje zato, ker jo trasant pošlje remitentu prek trasata. V praksi se pogosto imenuje tudi trata. Klasična trasirana menica je torej instrument plačevanja. V trenutni slovenski praksi zelo redko uporablja (Ivanjko, 2001, str. 47).

Slika 1: Trasirana menica

Vir: Banka Koper (2003, str. 3)

Zakon o menici predvideva tudi trasirano menico po lastni odredbi in lastno trasirano menico, ki se uporablja kot sredstvo zavarovanja plačil, ki je pogosto sredstvo zavarovanja bančnih terjatev. Uporablja se jo tudi v različnih poslovnih in finančnih transakcijah in omogoča opravljanje različnih funkcij. Zaradi tehnike izpolnjevanja menic, pa je v praksi bank najpogostejša prav lastna trasirana menica, ki jo za zavarovanje svojih terjatev uporablja tudi Banka Koper (Banka Koper, 2003, str. 4).

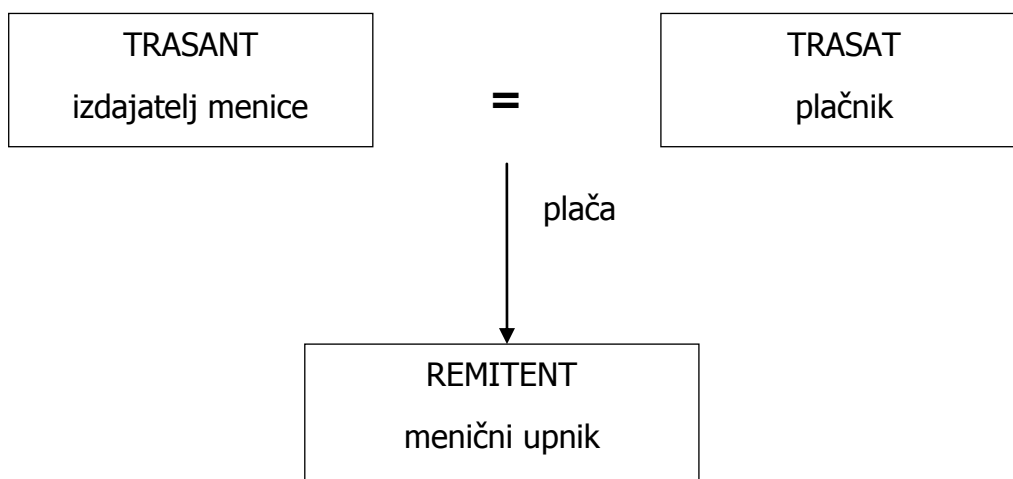
2.5.2 Lastna menica

Lastna (solo) menica je menica, po kateri izdajatelj osebno prevzame obveznost, da bo ob dospelosti plačal upniku menično vsoto. Podobna je zadolžnici in se redko uporablja v poslovnem svetu. Zanja veljajo isti predpisi kot za trasirano menico, vendar ni mogoče delati dvojnikov. Lastna menica nima trasata niti akcepta, ampak akcept nadomešča pisno priznanje o vpogledu s hkratnim vpisom datuma na menici.

Odpade tudi protest in regres zaradi neakceptiranja. Izdajatelj menice odgovarja tako kot akceptant trasirane menice. Trasant lahko za trasata imenuje tudi sebe, takrat govorimo o trasirani lastni menici. Trasirana lastna menica po lastni odredbi je menica, v kateri so trasant, trasat in remitent ista oseba (ZM, 3. člen).

Iz take menice je nastal bankovec. Njen pomen je v indosiranju, ko navadno izdajatelj takoj prejme diskontno vrednost menice. Lastna menica je bistveno manj bonitetna kot trasirana. Akcept za čas na lastni menici šteje kot aval za izdajatelja menice, ker se šteje, da je imel tak akceptant namen zavezati se proti vsakemu imetniku menice (Vidmar, 2002, str. 11)

Slika 2: Trasirana lastna menica

Vir: Banka Koper (2003, str. 5)

2.5.3 Bianco menica

Zakon o menici bianco menice ne ureja, vendar jo dopušča. Bianco menica je menica, ki vsebuje le podpise meničnih zavezancev, ostali elementi pa se izpolnijo šele ob zapadlosti zavarovane terjatve. Bianco menico imenujemo predstopnja menice, saj je bodoča menica. Banke iz praktičnih razlogov uporabljajo le bianco menice. Razlog za to je, da se ob urejanju zavarovanja bančnega posla, še ne ve zapadlosti in višine neporavnane obveznosti dolžnika (Jahn, 1999, str. 13).

Bistvena značilnost bianco menice je, da menice izdajatelj ne izpolni sam, ampak mora ob izročitvi menice upnik prejeti še pooblastilo za izpolnitev menice, t.i. menično izjavo, ki vsebuje natančna navodila, pod katerimi pogoji lahko upnik izpolni in predloži menico na unovčenje. Za bianco menico lahko rečemo, da je najbolj razširjena menica, sposobna za kroženje.

Upnik, ki je kot remitent hkrati z bianco menico dobil od dolžnika tudi pooblastilo za njeno izpolnitev, mora menico izpolniti v skladu s pooblastilom, sicer se zoper njega lahko ugovarja prekoračitev pooblastila. To se sicer lahko ugovarja tudi zoper druge upnike, vendar je potrebno dokazati, da so menico pridobili nepošteno ali da so ob pridobitvi ravnali malomarno. Oblika bianco menice, ki se v praksi največkrat pojavlja, je bianco-menični akcept, ki ga je pravilno akceptiral trasat - akceptant bodoče menične izjave. Vsi ostali potrebni deli se izpolnijo naknadno (zlasti znesek in dospelost) ter jih izpolni remitent (Ilovar, 2006, str. 5).

Pooblastilo za izpolnitev bianco menice da dolžnik upniku izrecno ali molče. Izrecno je pisno pooblastilo. Molče pa je dano pooblastilo, če se to lahko sklepa iz kakega konkludentnega dolžnikovega dejanja, ko dolžnik na primer podpiše blanket in ga pošlje upniku, kateremu je dolžan določen znesek. Vendar v poslovnem svetu to ni običajno, ampak se pogosteje uporablja pisna pooblastila ali menične izjave. S tem se upnik zavaruje proti ugovorom prekoračitve pooblastila za izpolnitev menice.

Za razumevanje bianco menice pa je pomembno tudi njeno poznavanje v praksi, saj lahko ugotovimo, da je njena uporaba tudi izogibna. Namesto nje je mogoče izdati tudi popolno menico. Pravica do izpolnitve bianco menice je samostojna in vsebuje pravico do vpisa vseh bistvenih sestavin, ki v menici manjkajo. Pravico do izpolnitve je sicer mogoče prenesti, vendar se to lahko izključi s klavzulo ali s sporazumom med strankami. Prenos je mogoč skupaj z indosamentom, če je ime upnika vpisano na bianco menici. Pravica praviloma ne zastara, vendar je potrebno menico izpolniti pred njenim morebitnim protestom (Kotnik, 2008, str. 767-768).

Bianko menica se lahko unovči takrat, ko je:

- izpolnjena bianco menica
- zadostno kritje na računu,
- izdan nalog za plačilo.

Uporaba bianko menice je zelo razširjena, celo bolj kot prave menice. Zlasti v tržnem gospodarstvu je tako razširjena, da ima zelo pomembno vlogo v meničnem prometu. V slovenski praksi se največ uporablja pri zavarovanju bančnih kreditov, pa tudi pri financiranju poslov.

Pri bianko menici pa se pogosto zastavlja vprašanje zastaranja menice, ko je bianko menica izpolnjena. Ker je Zakon o menici ni predvideval, za zastaranje iz menice po prvem odstavku 78. člena Zakona o menici začne teči rok od dneva dospelosti meničnega dolga in ne po temeljnem pravnem poslu, zaradi katerega je bila menica izdana. Ker je to bodoča menica, zanjo ne veljajo zastaralni roki po meničnem zakonu (ZM, 78. člen).

Ko je menica izpolnjena kot popolna menica, vsebuje menično terjatev, zato je treba njeno zastaranje ugotavljati po meničnih predpisih in glede na vsebino menice, ne pa glede na vsebino sporazuma o izpolnitvi. Torej terjatev bianko menice nastane šele z izpolnitvijo. Uporaba meničnih predpisov pri bianko menici je treba presojati glede na značilnosti bianko menice, ki jo oblikujeta obligacijsko in menično razmerje.

2.6 BISTVENE SESTAVINE MENICE

Načelo menične strogosti je uveljavljeno tudi pri meničnih sestavinah. Ker je menica strogo formalen vrednostni papir, ima določena listina pravni učinek menice, tedaj ko vsebuje vse bistvene sestavine in hkrati spoštuje zapovedi o obliki. Menica ima lahko tudi nebistvene sestavine (Kranjc, 2006, str. 210).

Navadno se uporabljajo navadni menični obrazci, na katerih so natisnjeni tisti deli vsebine, ki so nespremenljivi. Na prazne dele pa se vpisuje vsebina glede na vrsto posla. Vendar pa ti obrazci po zakonu o menici niso obvezni. Kljub temu, da zakon ne določa obvezne uporabe obrazca menične golice, se le-ta v poslovnem svetu uporablja zaradi njegove prepoznavnosti.

V prometu se kot menične listine uporabljajo enotne menične golice. Menična golica je tiskana na 110 gramskem zaščitnem papirju z vodnim znakom Republike Slovenije, na belem papirju, s predtiskom zaščitne tonske podlage, sestavljene iz vzorca poševnih linij v rumeno-zeleni barvi. Izdaja jih Banka Slovenije (Ivanjko et al., 2001, str. 21).

Obrazec menične golice je, kot vsak vrednostni papir, sestavljen iz dveh delov. Del menice se imenuje talon in je opremljen s podatki o plačilu prometnega davka. Drugi del menične golice vsebuje elemente same menice in se imenuje menični del. Menična golica se izdaja na vrednost brez omejitev. Menico lahko tudi podaljšamo z navadnim listom papirja. Ta podaljšek se imenuje alonža. Za poslovanje s tujino uporabljajo banke in zunaj-trgovinske organizacije menične golice v tujih jezikih (Ivanjko et al., 2001, str. 21).

2.6.1 Sestavine trasirane in lastne menice

Obliko trasirane menice določa 1. člen Zakona o menici. Po določilih zakona mora imeti menica naslednjih osem bistvenih sestavin:

- izraz menica mora biti zapisan v besedilu listine,
- nepogojni nalog, naj se plača določena vsota denarja,
- navedba dospelosti,
- ime tistega, ki naj plača (trasata),
- kraj, kjer je treba plačati,
- ime remitenta (ime tistega, ki mu je treba plačati),
- navedbo kraja in dneva izdaje menice,
- podpis tistega, ki je menico izdal (trasanta).

Navedene sestavine morajo biti obvezno vpisane v menico, ko je menica predložena v plačilo. Ob izdaji menice to ni nujno. Pri lastni menici so sestavine enake, odpade le navedba tistega, ki naj plača, ker jo plača izdajatelj sam (Vidmar, 2002, str. 6).

2.6.2 Sestavine bianko menice

Po vsebini je bianko menica bodoča menica, saj ne vsebuje vseh sestavin, zato je potrebno naknadno izpolniti vsaj en podatek, ki je bistven za njeno veljavnost. To pa je podpis meničnih zavezancev bodisi trasanta bodisi akceptanta (Kotnik, 2008, str. 762).

Poleg bistvenih sestavin ima lahko oziroma mora menica imeti še druge sestavine. Če želi tisti, ki da menično izjavo, doseči določene pravne posledice, lahko na menici napiše različne klavzule, ki imajo naslednji pomen (Puharič, 2004, str. 331):

- *»ne po nalogu«* pomeni, da menice ni mogoče prenašati z indosamentom;
- *»vrednost prejeta v blagu oz. v gotovini«* pojasnjuje, kakšno je razmerje med trasantom in upnikom;
- *»brez protesta«* pomeni, da menice ni mogoče protestirati;
- *»brez obveznosti«*, če jo je zapisal trasant, pomeni, da le-ta ne odgovarja za akcept menice,
- *»brez obveznosti«*, če jo je zapisal indosant, pomeni, da le-ta ne odgovarja za plačilo v morebitnem regresnem postopku .

2.7 OSEBE V MENICI

Menično se lahko zavezuje vsaka oseba, ki je poslovno sposobna. To velja tudi za podpis nepismenih ali slepih oseb. V tem primeru je treba njihov podpis overiti. Enako velja za pooblastilo, ki ga je kdorkoli dal zaradi prevzema menične obveznosti. Menično pravo obravnava naslednje osebe v menici (Puharič, 2004, str. 328):

- *trasant (izdajatelj)* je oseba, ki menico izda in obljubi sam plačati menično vsoto, ali pozove drugo osebo, naj plača menično vsoto;
- *trasat* je pozvani dolžnik, na katerega se menica glasi in ki naj menico plača;
- *akceptant* je oseba, ki menico akceptira; to je praviloma trasat, ko sprejme poziv na plačilo menice in to pisno potrdi;
- *remitent (upravičenec, upnik)* je oseba, ki naj se ji vsota iz menice plača ali po čigar odredbi naj se plača;
- *indosant* je tisti, ki je prenesel menico z indosamentom na drugo osebo; remitent, ki menico indosira, postane prvi indosant;
- *indosatar* je oseba, na katero je menica prenesena z indosamentom;
- *avalist* je oseba, ki je porok meničnemu zavezancu; če na menici ni navedeno, za koga avalist porokuje, se šteje, da je porok trasantu;
- *domiciliat* (v praksi je to npr. banka) je oseba, ki v plačilnem kraju opravlja finančno tehnična opravila pri meničnem plačilu; ta oseba ni ne upnik ne dolžnik menice.

2.8 PODPISNIKI MENICE

Eno od najpomembnejših opravil pri meničnem poslovanju je podpis menice. Podpisnik menice oziroma drug menični zavezanec je po zakonu lahko vsaka poslovno sposobna oseba. To so tudi fizične osebe. Menica mora biti lastnoročno podpisana. Podpisuje se z imenom in priimkom oziroma firmo. Naslov se po zakonu ne zahteva, a se predvideva, da je naveden, ko zakon določa domneve kraja izdaje oziroma plačila (Ivanjko et al, 2001, str. 79).

Zakon ne določa tehnike podpisovanja, razen ko gre za slepo osebo ali osebo, ki ne zna ali ne more pisati. V takem primeru mora biti podpis overjen pri notarju, sicer pa podpisa ni potrebno notarizirati. Z notarizacijo podpisa menica ne izgubi veljave. Za pravno osebo so podpisniki menice lahko samo zakoniti zastopniki in prokuristi, medtem ko potrebujejo druge osebe za prevzem menične obveznosti posebno pooblastilo za vsak primer posebej. Za te osebe velja tudi, da mora biti iz njihovega podpisa razvidno, da podpisujejo menico kot zakoniti zastopniki, prokuristi oziroma pooblaščenec, sicer velja po načelu menične strogosti domneva, da so menično obveznost prevzeli v svojem imenu kot fizične osebe (Bezjak, 2003, str. 22).

Po tretjem odstavku 76. člena Obligacijskega zakonika namreč pooblaščenec ne sme brez posebne pooblastitve za vsak posamezen primer prevzeti menične obveznosti (OZ, 76. člen).

Osebe, ki imajo pri banki deponiran podpis in so pooblašene za razpolaganje s sredstvi na računu, torej niso nujno tudi podpisniki menic. Prevzem menične obveznosti je strožji, zato zakon krog možnih podpisnikov omejuje.

Menico lahko izdajo tudi fizične osebe. Te morajo menico podpisati osebno, po pooblašencu pa samo na podlagi posebne pooblastitve za vsak posamezen primer. Zgolj splošno pooblastilo drugi osebi, na podlagi katerega ta sicer lahko razpolaga s sredstvi na računu, za prevzem menične obveznosti ne zadošča. Fizične osebe v praksi redkeje izdajajo menice, čeprav jih menično pravo pri tem ne omejuje. Pač pa velja omejitev z izdajanjem menic s strani fizičnih oseb po zakonu o potrošniških kreditih (Vidmar, 2002, str. 14).

2.9 DOSPELOST MENICE

Dospelost menice je lahko določena na enega od štirih načinov, ki jih predvideva menični zakon. Torej poznamo štiri vrste dospelosti (Puharič, 2004, str. 329):

- *dospelost na vpogled (menica vpoglednica)*: menica je plačljiva takoj, ko jo upnik predloži v plačilo, rok za predložitev menice v plačilo je eno leto od datuma izdaje;
- *dospelost na določen čas po vpogledu (menica povpoglednica)*: ta menica ob izdaji še nima datumsko določene dospelosti, dokler se je ne predloži meničnemu dolžniku v akcept;
- *dospelost na določen čas od dneva izdaje (menica oddnevnic)*: dospelost menice je v tem primeru določena s številom dni po datumu izdaje;
- *dospelost na določen dan (koledarska menica)*: dospelost je datumsko določena, menica zapade na točno določen dan.

Ni pa mogoče določiti:

- dospelosti npr. en mesec od datuma prejema blaga,
- dospelosti v več obrokih,
- alternativne dospelosti (npr. 1. julija ali 1. septembra),
- dospelosti s končnim rokom (npr. do maja).

Če dospelost ni določena, se po 32. členu Zakona o menici šteje, da gre za menico na vpogled. Tudi sicer so v praksi te menice najpogostejše. Ko menica dospe oziroma zapade, jo je treba v roku dveh delovnih dni predložiti v plačilo.

Če menica takrat ni plačana ali je delno plačana, je upnik ne more ponovno predložiti v plačilo. Dr. Šime Ivanjko v knjigi Zakon o menici s komentarjem komentira, da je v zvezi z dospelostjo menice treba omeniti, da dospelost ni vedno identična s plačilnim dnevom. Plačilni dan je dan, ko mora biti menica plačana, dospelost pa je tisti dan, ki je določen v menici. Torej, če je menica dospela v nedeljo, mora biti plačana prvi naslednji delavnik. To pomeni, da je nedelja dan dospelosti ne pa tudi dan plačila. Dan plačila je v tem primeru ponedeljek (Ivanjko, 2001, str. 233).

2.10 AKCEPT MENICE

Akcept ali sprejem menice je pisna izjava trasata na menici, s katero se ta zveže, da bo ob dospelosti plačal menično vsoto. Za akcept zadošča že podpis trasata na menici, lahko pa zraven pripiše klavzulo »sprejemam«. Z akceptiranjem menice se trasat preimenuje v akceptanta in postane glavni menični zavezanec. Do tedaj ni menično zavezan, torej ni dolžan plačati. Menični upnik mora za plačilo najprej terjati akceptanta. Drugi menični podpisniki, med katere spadajo trasant, avalisti in indosanti, se imenujejo menični zavezanci. Ti se zavezujejo, da bodo plačali menično vsoto le, če je ne bi plačal akceptant (Ilovar, 2006, str. 7-8) .

24. člen Zakona o menici predvideva dve obliki akceptiranja menice. Za obe obliki je pomembno, da mora trasat podpisati menico lastnoročno. Ker je podpis akcepta zelo odgovorno opravilo, mora trasat pred podpisom ugotoviti, ali je prejel njeno protivrednost, ali je pripravljen prevzeti odgovornost ter ali je sposoben ob dospelosti menico plačati (ZM, 24. člen).

Celotno menično obveznost na menici akceptant označi tako, da se podpiše prek lica menice ali počez z leve strani do talona menice, čim bliže meničnemu besedilu. Doda lahko še eno izmed meničnih besed, ki je bila že omenjena v prejšnjem odstavku in sicer »sprejemam za x EUR«. Pri lastni menici ni akcepta. Pri bankah se uporablja bančni akcept, kar pomeni, da menica, ki jo banka akceptira in je trasirana na banko, zagotavlja upniku prvovrstno jamstvo.

Z akceptom menice se trasat zaveže (Vidmar, 2002, str. 8):

- da bo plačal menično vsoto,
- da bo plačal obresti pri menici na vpogled, ali določen čas po vpogledu,
- da bo poravnal stroške, ki bi jih imel imetnik menice zaradi neplačila,
- da bo plačal zamudne obresti od meničnega zneska od dneva dospelosti.

Akcept je najvažnejše menično opravilo, saj je bistvena sestavina za njeno veljavnost. Lahko ga da samo trasat. Če menico akceptira, se s tem zaveže, da jo bo ob njeni dospelosti plačal (Puharič, 2004, str. 332-333).

2.11 MENIČNO POROŠTVO - AVAL MENICE

Podobno kot pri drugih obveznostih iz obligacijskih pogodb, tudi pri menični obveznosti poznamo poroštvo. Gre za zavarovanje plačila menic s tem, da se ob trasatu zaveže tretja oseba, da bo plačala znesek iz menice, če tega ne plača glavni menični zavezanec - akceptant. Ta oseba prevzame poroštvo s podpisom na licu menice, praviloma z dodatkom »per aval« in se imenuje avalist. Anglosaksonski menični sistem avala ne pozna, pač pa je le-ta opredeljen le v ženevski menični konvenciji. Po konvenciji in našem zakonu se šteje za avalista vsakdo, ki podpiše menico, tudi če gre za podpis pomotoma (Vidmar, 2002, str. 8-9).

Plačilo menice se da zavarovati za vso menično vsoto ali za njen določen del z avalom. Menični porok je lahko tudi oseba, ki je menico že podpisala v drugi vlogi npr. kot trasant. Akceptant ne more biti porok. Aval se zapiše na menici ali alonži, podpiše pa ga avalist. Pri avalu je bistveno, da mora biti razvidno, za koga je dan. Če ni razvidno, velja, da je dan za trasanta. Poroštvo je lahko dano za trasanta, akceptanta, indosanta, pa tudi za drugega poroka. Poroštvo se vedno nanaša na določenega meničnega zavezanca. Ni mogoče dati poroštva za osebo, ki ni podpisana na menici. Poroštvo se praviloma daje za akceptanta s tem, da porok ob svojem podpisu zapiše »za akceptanta«.

Aval za akceptanta velja šele tedaj, ko je akceptant akceptiral menico. Posebno pozornost je potrebno posvetiti pri podpisovanju družb. Podpisi zastopnikov družbe praviloma morajo biti opremljeni z žigom ali pa označeni, da gre za podpis zastopnika družbe. Menični porok jamči za obveznosti menice na enak način kot menični zavezanec, za katerega je prevzel poroštvo. Menično poroštvo je solidarno. Imetnik menice lahko uveljavlja plačilo menice od avalista, ne da bi hkrati uveljavljal plačilo od drugih meničnih dolžnikov, vendar pa mora imetnik menice vedno najprej predložiti menico v plačilo glavnemu meničnemu dolžniku (Ivanjko et al, 2001, str. 33).

Aval se praviloma uveljavlja v primeru, če glavni menični dolžnik ne izpolni svoje obveznosti iz menice. Lahko pa se uveljavlja tudi v primeru stečaja glavnega meničnega dolžnika. V tem primeru ostane porok - avalist zavezan za celotno izpolnitev kljub temu, da bi v stečaju od dolžnika lahko dobil poplačan samo del terjatev. V praksi se pogosto zgodi, da se kupec in prodajalec dogovorita, da menico, ki je predložena v akcept, avalira še tretja fizična ali pravna oseba, saj s tem kupec običajno lažje pridobi ugodnejše plačilne roke, prodajalec pa dodatno jamstvo. Banka pošiljateljica je dolžna inkasni banki dati jasna in natančna navodila glede vrste in pridobitve avala. Prav tako je bistveno, da so na menici, ki je predložena v akceptiranje in avaliranje, skrbno in pravilno izpolnjeni vsi bistveni elementi (Banka Koper, 2003, str. 10-13).

2.12 PRENOS MENICE - INDOSAMENT

Menica se prenaša z odstopom terjatev (t.i. cesijo), z izročitvijo ali z indosamentom. Indosament je pravno dejanje, s katerim se prenese pravica, ki jo vsebuje menica, s pomočjo izjave imetnika na sami menici, in sicer na hrbtu menice ali njeni alonži. Vsaka menica se lahko prenese z indosamentom tudi v primeru, da ni izrecno trasirana po odredbi. Če pa trasant zapiše na menico »ne po odredbi« ali drug izraz, ki pomeni isto, se menica lahko prenese samo v obliki in z učinkom navadnega odstopa (t.i. cesijo). S cesijo prenašamo predvsem menice, pri katerih je bilo indosiranje prepovedano ob njeni izdaji (Puharič, 2004, str. 333-335).

Beseda indosiranje izhaja iz italijanske besede »in dosso«, ki v prevodu pomeni »na hrbtni strani«. Indosiranje menice zato pomeni zapis prenosne klavzule na hrbtni strani menice. Temeljno pravilo je, da mora biti indosament pismen in to na sami menici. Najpogosteje se menice prenašajo z indosamentom. Menica je ustvarjena za kroženje. Varnost in hitrost kroženja pa ji omogoča indosament (Kranjc, 2006, str. 216-218).

Indosament ima tri funkcije (Ivanjko, 2001, str. 115):

- *prenosno*: menične pravice se prenesejo na novega upnika,
- *legitimacijsko*: pridobitelj se legitimira kot menični upravičenec,
- *garancijsko*: indosant prevzame jamstvo za izplačilo menice.

Indosament mora biti nepogojen. Vsak pogoj, ki bi se postavil, se šteje za nezapisanega. Prav tako ne more biti indosament deljen. Z njim lahko prehajajo menične pravice na novega upnika, se pridobitelj legitimira kot menični upravičenec ali prevzame indosant jamstvo, da bo menica redno izplačana. Indosament je popoln ali nepopoln. Popoln je tedaj, ko nosi poleg indosantovega podpisa še ime osebe, v korist katere se prenos opravi (indosator). Nepopoln indosament vsebuje samo podpis indosanta (Ivanjko et al., 2001, str. 30).

Po 15. členu Zakona o menici se šteje za imetnika tisti, ki ima menico v rokah, če dokaže svoje pravice z nepretrgano vrsto indosamentov. To velja tudi, če je zadnji indosament bianko oziroma se glasi na prinesitelja. Za indosamente, ki so prečrtani, se šteje, kakor da jih ni. Menični zakon dovoljuje, da se menica indosira na trasata, na transanta ali na kateregakoli drugega meničnega zavezanca. Te osebe lahko kot novi menični upniki menico ponovno indosirajo. Ker je remitent prvi menični upnik, se tudi on pojavlja kot indosant.

Zakon o menici pozna dve vrsti indosamenta:

- *prokurni indosament*: kadar imetnik menice izroči menico pooblaščenцу, da v njegovem imenu opravi določeno menično dejanje;
- *indosament za zastavo in izvršbo*: je prenos menice zastavnemu upniku, ki se lahko z njo poplača kot iz zastavljene stvari.

2.13 PLAČILO MENICE IN PROTEST

Plačilo menice predstavlja končni cilj vsakega meničnega razmerja. Menico je potrebno predložiti v plačilo na dan dospelosti ali naslednja dva delovna dneva. Menica se predloži v plačilo glavnemu meničnemu dolžniku. Pri trasirani menici je to akceptant, pri lastni pa izdajatelj. Domicilirana menica se predloži v plačilo domiciliatu. Menično vsoto je glavni menični dolžnik (trasat oziroma akceptant) dolžan plačati meničnemu upniku - zadnjemu indosatorju (če je bila menica indosirana) oziroma remitentu. Pri plačilu menice je menični dolžnik dolžan preveriti njegovo istovetnost. Plačilo menice se mora izvršiti ob točno določenem času, kraju in pravi osebi. Plačilni kraj menice je praviloma kraj trasatovega bivališča oziroma sedež podjetja, pri domicilirani menici pa je kraj označen na menici.

Če menica ni pravočasno predložena za plačilo, imetnik izgubi pravico do regresa. Regres pa je pravica imetnika menice, da zahteva plačilo menične vsote za primer, da trasat menice ne akceptira, oziroma akceptant ob dospelosti menice ne plača. Če menični dolžnik ne plača menične vsote ob dospelosti, je treba menico protestirati (razen, če je na menici klavzula »brez protesta« ali če na menici ni regresnih zavezancev).

Na podlagi takšne protestirane menice se lahko vloži predlog za izvršbo pred sodiščem. Protest je javna listina, s katero notar potrjuje, da menični zavezanec ni izpolnil menične obveznosti. Če menica ni plačana, je torej načeloma potrebno opraviti protest. Protest je s strani notarja ugotovljeno dejstvo, da je bila menica predložena v plačilo in ni bila plačana. Protest lahko opravi sam menični upnik, lahko pa se dogovori z banko, pri kateri je bila sicer menica domicilirana, da za protest poskrbi banka. Vendar pa protest ni nujen v vseh primerih (Vidmar, 2002, str. 8).

Če menica vsebuje klavzulo »brez protesta« ali »brez stroškov«, potem upniku protesta ni potrebno opraviti. Protest tudi ni potreben za uveljavljanje menične terjatve zoper glavnega meničnega zavezanca. Po zakonu je namreč protest obvezen samo za uveljavljanje menične terjatve od regresnih meničnih zavezancev.

Če torej menica vsebuje samo zaveze glavnih meničnih dolžnikov in ni regresnih dolžnikov, potem protest ni potreben. Protestiramo pa lahko zaradi neakceptiranja menice, zaradi delnega akceptiranja, zaradi neplačila, zaradi delnega plačila menice ali zaradi izgube menice. V velikem številu primerov protest sploh ni potreben. To velja pri vseh tisti menicah, pri katerih ni meničnih zavezancev. Še bolj enostavno pa si je to zagotoviti s klavzulo »brez protesta« na menici (Kamhi, 2007, str. 11)

2.14 AMORTIZACIJA MENICE

Večina evropskih zakonodaj ureja postopek amortizacije menice bodisi kot predmet meničnih bodisi kakih drugih splošnih predpisov, ki urejajo postopanje sodišča v primeru izgube vrednostne listine. Za amortizacijo ne veljajo splošni predpisi o amortizaciji vrednostnih papirjev, ampak posebni predpisi, ki jih ureja Zakon o menici v 90. do 93. členu. Enotni menični zakon ne ureja institucije amortizacije menice, temveč to prepušča nacionalnim zakonodajam (Ilc, 2006, str. II).

Če je menica ukradena, uničena, se izgubi ali podobno, jo je treba amortizirati, kar pomeni, da jo je potrebno razglasiti za neveljavno. Amortizacija menice se izvrši s prijavo pristojnemu sodišču plačilnega kraja menice. Oseba, ki začne amortizacijski postopek, se imenuje amortizant, to pa je lahko oseba, ki je na podlagi menice imela kako pravico. Te osebe so lahko zakoniti imetnik menice oziroma njegov naslednik, tisti, ki je menico plačal in jo ima v rokah, ali cesionar (ZM, 15. člen).

V predlogu mora navesti bistvene sestavine menice in prepričljivo izkazati, da je kot predlagatelj res imel to menico ali mu je na njeni podlagi pripadala kakšna pravica. Na predlog za amortizacijo menice pristojno sodišče izda razglas, ki ga objavi v Uradnem listu.

Po neuspešnem poteku 60-dnevnega roka sodišče razglasi menico za nično in izda odločbo, s katero predlagatelj lahko uveljavlja vse pravice proti dolžniku. Obvestilo o amortizaciji menice pošlje sodišče vsem osebam, imenovanim na menici. Na podlagi amortizirane menice ni več mogoče uveljavljati nobenih meničnih pravic. Pred amortizacijo mora predlagatelj menico protestirati, da ohrani regresne pravice. (Ilc, 2006, str. III).

3 VLOGA BANKE V MENIČNEM POSLOVANJU

Reforma plačilnega prometa v Sloveniji je vključno s prenosom vodenja računov pravnih oseb iz Agencije Republike Slovenije za plačilni promet v poslovne banke ter z novo zakonodajo plačilnega prometa, odprla vprašanja tudi na drugih področjih, ki so tako ali drugače povezana s plačilnim prometom. Eno takšnih področjih je tudi menično poslovanje v bankah.

3.1 BANKA KOT UPNIK

Upniki so subjekti, ki zagotavljajo neko obliko kredita za dolžnika ali posojilojemalca. Upnik je lahko posameznik, izdajatelj kreditne kartice, banka ali celo družba. Ko upnik razširi storitve dolžnika, je v večini primerov pričakovati, da bo to storitev tudi zaračunal v skladu s pogoji, dogovorjenimi s strani obeh strank.

Praviloma je za zavarovanje katerekoli naložbe banke obvezno. Odločitev o obliki zavarovanja je odvisna od ocenjene vrednosti naložbe. Osnovne in istočasno obvezne oblike zavarovanja so menice. Banka je lahko menični upnik - remitent, kadar sprejme menico za zavarovanje plačila kreditov in drugih bančnih poslov. Na menici se ime remitenta označuje z menično klavzulo »po nalogu _____« (Kamhi, 2007, str. 19).

V zavarovanje svojih terjatev iz kreditnih ali drugih bančnih poslov običajno sprejemajo bianko menice s pooblastilom za izpolnitev menice. Če dolžnik ne izpolni svoje obveznosti, banka izpolni bianko menico. Če menica ni plačana, banka, takoj ko je menica vrnjena, protestira in na njeni podlagi začne tožbo oziroma začne postopek izterjave.

Pri izpolnitvi bianko menice mora banka upoštevati, da (Kotnik, 2008, str. 768-770):

- je upnik pooblaščen izpolniti vse bistvene sestavine, ki jih mora imeti veljavna menica;
- upnik lahko določi domiciliat, če je za to posebej pooblaščen ali če je pooblaščen, da izpolni vse neizpolnjene dele menice;
- upnik ne sme vpisati nobene klavzule, s katero bi otežil dolžnikov položaj, razen, če je za to posebej pooblaščen;
- mora upnik pri vpisu valute in zneska obveznosti ravnati skladno s pooblastilom za izpolnitev menice, v kolikor le-to določa, za poplačilo katerih obveznosti lahko upnik izpolni menico ali do kolikšne višine;
- mora biti menica napisana čitljivo, brez črtanja, dodajanja, brisanja in podobno, tako da menična vsebina ni dvomljiva;
- je datum izdaje bistvena menična vsebina.

3.2 BANKA KOT DOMICILIAT

Zakon o menici namenja postopku unovčevanja menic precejšnjo pozornost. Po Zakonu o obligacijskih razmerjih, kjer je opredeljen institut izpolnitve obveznosti, mora praviloma dolžnik izpolniti obveznost s tem, ko prinese svoj denarni nalog na upnikov naslov. Zakon o menici pa nasprotno določa, da mora upnik priti po predmet svoje terjatve k dolžniku. Tako je predložitev menice tudi pogoj za plačilo.

Banka je lahko domiciliat, torej plačilno sredstvo. Na menici se banka označi pri klavzuli »plačljivo pri npr. Banki Koper d.d.«. Kot domiciliat se običajno določi banko, ki vodi transakcijski račun glavnega dolžnika. Domiciliat ni menični dolžnik, pač pa le posrednik med trasatom in imetnikom menice. Banka ali hranilnica kot domiciliat plača znesek iz kritja, ki ga ima trasat pri njej. Lahko pa banka trasatu odobri kredit, iz katerega se plača menični znesek. Razmerje med domiciliatom in trasatom je civilnopravne in ne meničnopravne narave, saj domiciliat v tem primeru nastopa le kot trasatov pooblaščenec (Bezjak, 2004, str. 22-28).

Banka, ki je na menici določena kot domiciliat, lahko menico unovči v breme dolžnikovega kritja na računu. Domiciliat po zakonu o menici ni menični zavezanec, kar pomeni, da ne obstaja obveznost domiciliata izplačati menično vsoto iz lastnih sredstev. Domiciliat lahko menico izplača le v imenu in na račun meničnega dolžnika, torej kot njegov pooblaščenec. Banka je lahko hkrati menični upnik, ki sprejme menico od svojega komitenta za zavarovanje obveznosti in domiciliat, ker vodi njegov transakcijski račun (Vidmar, 2002, str. 14).

3.3 BANKA KOT MENIČNI DOLŽNIK

Banka lahko nastopa kot menični dolžnik v primerih bančnega akcepta, ko banka, ki je navedena kot trasat, menico akceptira in s tem sprejme menično obveznost. Banka s tem postane glavni menični zavezanec. Značilen posel bi bil, da prodajalec oziroma dobavitelj zahteva od kupca bančni akcept. Kupec v soglasju z banko trasira nanjo menico in jo po bančnem akceptu indosira na dobavitelja. V tem primeru banka sprejme lastno menično obveznost, ki ni odvisna od odnosa s stranko, za katero je menico akceptirala.

Banka kot menični dolžnik mora plačati menično obveznost iz svojih sredstev, ne glede na kritje njene stranke. Podlaga za akcept menice, ki jo je izdala tretja oseba, je običajno določeno razmerje s to osebo (banka jo npr. s tem kreditira). Med bančne posle sodi tudi dajanje meničnih poroštev ali avala. V primeru avaliranja menice je obveznost banke subsidiarna. Če glavni dolžnik ne izpolni svoje obveznosti, jo mora izpolniti banka kot porok. Tako bančni akcept kot aval bi se lahko razvila v kvalitetno obliko zavarovanja terjatev, oziroma bi jo banke lahko tržile kot bančno storitev (Ilovar, 2006, str. 18-20).

3.4 POSLOVANJE Z MENICO V NESTABILNIH MONETARNIH RAZMERAH

Največji problem, s katerim se trenutno srečujejo banke, je plačilna nedisciplina. Pri tem je pomembna predvsem aktivna skrb s strani banke, da njeni dolžniki svoje dolgove tudi poravnajo, saj jih čakanje na skrivnostnega rešitelja lahko pripelje v velike težave. Danes imamo na voljo več sredstev, s katerimi se lahko zaščitimo. Eno takih sredstev je tudi menica (Ilovar, 2003, str. 15-16).

V kriznih časih je uporaba menice pri zavarovanju kreditnih in drugih terjatvah še zlasti primerna zaradi tega, ker omogoča določanje relativne zapadlosti menične terjatve in sočasno prilagoditev obrestnih mer, ki se spreminjajo bodisi zaradi razmer na trgu bodisi zaradi ukrepov oblastnih organov. V praksi se najpogosteje pojavlja vprašanje, kako uporabiti menico, pri kateri bi njena zapadlost bila vnaprej dogovorjena v skladu z željami in potrebami dolžnika in upnika ob sočasnem prilagajanju spremenljive obrestne mere. Točen datum zapadlosti je možno določiti na menici, ki ima določen točen datum zapadlosti in na menici, ki ji zapade določen čas po njeni izdaji. Pri takšni menici je potrebno najprej obračunati obresti in jih prišteti menični glavnici. Menica s točnim datumom zapadlosti ne omogoča prilagajanja različnih obrestnih mer glede na to, da je potrebno obresti obračunati in jih skupaj s stroški in provizijo prišteti glavnici ter tako v menico vnesti enotni nominalni znesek menične terjatve. Omenjen problem pa je mogoče rešiti na enostaven način, tako da se izstavi menica na vpogled (Ivanjko, 2000, str. 20-21).

V takšnem primeru je menica dobila kvaliteto menice na vpogled, le da je prezentacija menice omejena na obdobje treh dni, kar pomeni, da sta stranki jasno opredelili čas zapadlosti in s tem zagotovili ekonomske učinke menične transakcije. S tem, da je menica na vpogled, pa ni nobenih omejitev, da se obresti ne bi obračunavale ob zapadlosti menice, to je ob njeni prezentaciji akceptantu. Izračun obrestne mere bo praviloma opredeljen z načinom določanja kriterijev za uporabo in obračun obrestnih mer, ki jih določa Banka Slovenije. Takšna uporaba menice se priporoča v praksi vedno takrat, kadar ni mogoče vnaprej predvideti sprememb na področju obrestnih mer, zaradi zunanjih okoliščin (Ilovar, 2003, str. 15-16).

3.5 UPORABA MENICE KOT SREDSTVA ZAVAROVANJA TERJATEV

Praviloma je zavarovanje katerekoli naložbe banke obvezno. Odločitev o obliki zavarovanja je odvisna od ocenjene tveganosti naložbe in bonitete pravne osebe. Osnovne in istočasno obvezne oblike zavarovanja so akceptni nalogi in menice. V kolikor je tveganost naložbe večja ali boniteta pravne osebe slabša, pa je potrebno naložbo zavarovati še z dodatnim zavarovanjem in sicer: z zastavo nepremičnin ali premičnin, z zastavo vrednostnih papirjev, z ustrezno garancijo, s poroštvom ali z jamstvom fizične oziroma pravne osebe, torej z menico.

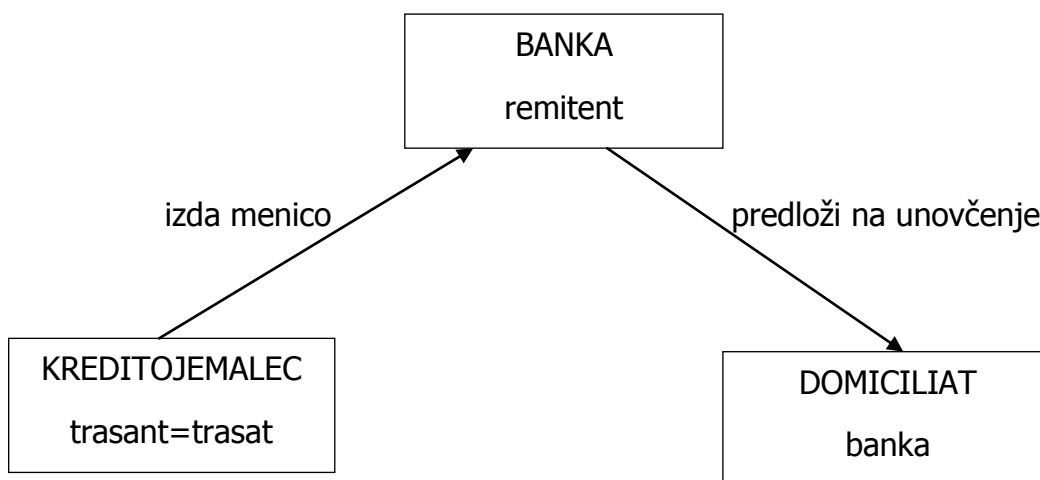
Menica je ena izmed manj razvitih in učinkovitih instrumentov zavarovanja terjatev banke, vendar se v bankah, predvsem v Banki Koper, uporablja kot osnovno oziroma obvezno zavarovanje vsake naložbe, lahko pa tudi kot dodatno zavarovanje naložbe (Banka Koper, 2000, str. 2-4).

Z menico lahko zavarujemo terjatve banke iz naslova:

- kreditov,
- kreditnih linij,
- garancij,
- odkupov terjatev,
- izdanih poslovnih kartic,
- sklenjenih dogovorih o odkupu čekov.

Za zavarovanje omenjenih terjatev se praviloma uporablja bianco domicilirana lastna trasirana menica, z ali brez avalistov, odvisno od oblike zavarovanja. V izjemnih primerih se sprejema tudi nedomicilirane menice, ko dolžnik bančne terjatve nima računov pri drugih finančnih organizacijah (Banka Koper, 2000, str. 4).

Slika 3: Bianco domicilirana lastna trasirana menica

Vir: Banka Koper (2000, str. 4)

3.6 ODKUP MENIČNIH TERJATEV V BANKAH

Posebna oblika aktivnega bančnega posla je odkup terjatev, ko banka odkupi terjatve od komitentovih kupcev in mu jih izplača v znesku, zmanjšanem za dogovorjeni diskont. Ena izmed možnosti predvsem kratkoročnega financiranja je tudi odkup terjatev (Veselinovič, 2003, str. 39).

Upnik lahko odstopi ali proda banki terjatev, ki jo ima do svojega dolžnika in postane odstopnik - prodajalec terjatve. S sklenjeno pogodbo o odkupu terjatev se tako na banko prenesejo že nastale in še ne zapadle terjatve, ki izhajajo iz naslova dobave blaga in storitev. Banka nakaže na račun znesek prodane terjatve, znižan za diskont in stroške odkupa.

Odkupi so lahko v domači ali tuji valuti, kratkoročni ali dolgoročni. Okvirni odkup terjatev s pogodbeno dogovorjenimi pogoji omogoča odkup več nastalih in še ne zapadlih terjatev ter na osnovi določenega posla v prihodnosti nastajajočih terjatev, ki jih ima ali bo imel upnik do enega dolžnika ob različnih datumih. Poleg možnosti odkupa terjatve na osnovi fakture ali pogodbe lahko banka odkupi tudi akreditivno terjatev in menično terjatev (Banka Koper, 2000, str. 5).

Z omenjenim poslom si lahko menični upnik (prodajalec menične terjatve) predčasno zagotovi denar tako, da menično terjatev proda banki. Banka menico eskontira (obračuna diskont) za čas do dospelosti menice. Poleg diskonta se pri tovrstnem odkupu obračuna tudi enkratni strošek za obdelavo zahtevka.

Glavne prednosti odkupa

1. V kolikor upnik svojim kupcem nudi daljši rok plačila in si le-to zavaruje z menico, lahko kljub temu prej pride do likvidnih sredstev.
2. Ob nakazilu kupnine iz naslova sredstev prodanih meničnih terjatev banka le-to zniža za znesek diskonta in nadomestila. V kolikor je terjatev ob zapadlosti poravnana, ni kasnejših stroškov.
3. Oblika zavarovanja je odvisna od upnikove bonitete pri banki, od bonitete dolžnika ter od ročnosti terjatve in zneska terjatve (Banka Koper, 2000, str. 15).

V izračunu diskonta, ki za upnika predstavlja (poleg enkratnega nadomestila za obdelavo zahtevka za odkup terjatev) strošek odkupa terjatve, banka upošteva obrestno mero, ki jo dosega pri banki za namen kratkoročnega financiranja in dejansko število dni od dneva prodaje terjatve do dneva njene zapadlosti.

Obvezna osnovna oblika zavarovanja so menice. Poleg menic so možne naslednje oblike zavarovanj (Banka Koper, 2000, str. 16):

- bančna vloga ali denarju podoben instrument,
- zastava vrednostnih papirjev,
- zastava enot premoženja investicijskih skladov,
- zastava nepremičnin ali premičnin,
- odstop denarnih terjatev v zavarovanje,
- zavarovanje pri zavarovalnici,
- poroštvo,
- garancije,
- ostale oblike, ki pomenijo ustrezno kritje za kreditno tveganje.

Kaj se zgodi, če obveznost s strani meničnega dolžnika ni plačana?

Če glavni menični dolžnik obveznosti ne plača, jo lahko banka terja od prodajalca menične terjatve. Prodajalec menične terjatve ni zavezan obvestiti meničnega dolžnika o prodaji terjatve. Prenos se uredi z indosamentom, ki je razviden iz same menice, zato samo obvestilo nima pomena.

4 PREDSTAVITEV BANKE KOPER D.D.

4.1 RAZVOJ BANKE OD DEVETDESETIH LET DO DANES

Korenine banke segajo v leto 1955. Od takratne hranilne pa do samostojne banke je bila dolga pot. Takratna Istrska komunalna banka je poslovala regijsko. Globalni razvoj gospodarstva in poslovanje s tujino pa sta bila v pristojnosti specializiranih bank. V letih 1956 in 1957 je banka ustanovila nekaj podružnic, in sicer v Ilirski Bistrici, Sežani in Postojni. Zakon iz leta 1961 je omogočil, da so občine Piran, Sežana, Ilirska Bistrica in Postojna ustanovile svoje komunalne banke. Leto kasneje so se združile v skupno, medobčinsko Komunalno banko Koper. Leta 1965 je nastala pravna naslednica Kreditna banka Koper, ki je razvijala predvsem ponudbo investicijskih posojil in varčevanja (Banka Koper, 2009, str. 2).

V sedemdesetih se je začelo tesnejše sodelovanje z drugimi bankami. Kreditna banka Koper se je poslovno povezala z drugimi bankami. Leta 1978 so se slovenske bančne organizacije združile v enotni sistem. Nastala je LB Splošna banka Koper, ki je bila vključena v novi bančni sistem Ljubljanske banke. Leta 1989 se je banka preoblikovala v delniško družbo, istega leta je ustanovila lastno podjetje Finor, s katerim je aktivno sodelovala pri sanaciji bančne aktive, povezane s prestrukturiranjem gospodarstva.

Leta 1992 sistem Ljubljanske banke ni več izpolnjeval zakonskih pogojev za obstoj bančne skupine. Začele so se aktivnosti za preureditev kapitalskih povezav do bančnih podružnic. Istega leta je LB Splošna banka Koper razvila in uvedla na trg plačilno kartico Activa, ki so jo kasneje začele izdajati še druge slovenske banke. Leta 1994 se je Splošna banka Koper osamosvojila na področju opravljanja plačilnega prometa s tujino. Poslovanje banke so zaznamovale različne spremembe, tako statusne narave, med zadnjimi tudi strateško partnerstvo z eno največjih mednarodnih skupin Intesa Sanpaolo, kot tudi prenove podobe. Največji pečat pa so pustili razvojni projekti, pri čemer je Banka Koper imela in še ima vodilno vlogo v slovenskem bančnem prostoru.

Mnoge poslovne in tehnološke novosti so nastale prav v Banki Koper, kot so e-bančništvo in kartično poslovanje. Novo obdobje je zaznamovala predvsem »Banka In«, izvirna rešitev, ki je bila gotovo prva v domačem prostoru, a tudi med prvimi v svetovnem merilu. Banka Koper svojo podobo usklajuje s podobo družine mednarodno uspešnih bank, članic skupine Intesa Sanpaolo. Pri tem gre za več kot le preoblačenje, usklajuje visoke standarde pojavnosti od znaka do medosebnih odnosov. V Banki Koper ohranjamo bistveno sestavino - odnose, tako znotraj kakor navzven s poslovnim in lokalnim okoljem. Ohranjamo tudi naš primorski temperament, pri čemer imamo vso podporo in zaupanje našega večinskega delničarja (Banka Koper, 2010, str. 7).

4.2 OSNOVNI KAPITAL IN LASTNIŠTVO

Banka Koper d. d. je del mednarodne finančne skupine Intesa Sanpaolo, ki s širokim spektrom bančnih in finančnih storitev ter razvejano lastno in partnersko poslovno mrežo podpira mednarodno dejavnost svojih komitentov ter utrjuje in razvija svojo bančno mrežo po celem svetu.

Skupina je nastala 1. januarja 2007 z združitvijo bank Banca Intesa in Sanpaolo IMI. Združitev pomeni nastanek največje banke v Italiji in šeste največje banke v Evropi, ki ji zaupa skoraj 20 milijonov komitentov in posluje v preko sedem tisoč poslovalnicah. Vanjo je poleg Banke Koper vključenih še 57 finančnih organizacij.

Tabela 1: Lastniška struktura

Intesa Sanpaolo	97,22%
Mali delničarji	2,60%
Banka Koper	0,18%

Vir: Banka Koper (2009, str. 2)

Banka Koper je delniška družba. Osnovni kapital banke znaša 22.173.218, 16 EUR in je razdeljen na 531.359 delnic. Delnice se glasijo na nominalni znesek. Sedež banke je v Kopru, Pristaniška ulica 14. Banka opravlja svojo dejavnost na sedežu banke in v okviru organizacijskih delov, določenih z aktom (Tavčar, 2009, str. 2).

4.3 ORGANIZACIJA BANKE

Osnovna značilnost organizacijske strukture Banke Koper je njena transparentnost. Najpomembnejše spremembe, ki jih prinaša prenovljena organizacija, se nanašajo na uvedbo novih poslovnih funkcij in reorganizacijo ali razširitev že obstoječih. Mrežo poslovnih enot Banke Koper sestavlja trenutno 54 enot po vsej Sloveniji. V Banki Koper je zaposlenih nekaj manj kot 800 ljudi.

Organi banke so skupščina, nadzorni svet in uprava. Člani nadzornega sveta se sestajajo večkrat letno in spremljajo ter ocenjujejo uresničevanje poslovnih ciljev, delo notranje revizije in vodenje banke.

Nadzorni svet deluje v naslednji sestavi naslednjih (Banka Koper, 2010, str. 2):

- Vojko Čok (predsednik)
- Massimo Pierdicchi (namestnik predsednika)
- Michele Raris (član)
- dr. László Török (član)
- dr. Borut Bratina (član)
- Roberto Civalleri (član)

Za zagotavljanje učinkovitosti in usklajenosti vodenja Banko Koper vodi sedemčlanska uprava, ki jo sestavljajo (Banka Koper, 2010, str. 2):

- Ezio Salvai, predsednik uprave
- Igor Kragelj, podpredsednik uprave
- Rado Grdina, član
- Aleksander Milostnik, član
- Aleksander Lozej, član
- Dario Radešič, član
- Armando Sala.

Cilj delovanja uprave je nadaljnja krepitev gospodarskega položaja banke. Banka Koper je univerzalna banka in ponuja celoten spekter bančnih storitev kot so: komercialno bančništvo, investicijsko bančništvo, skrbniško bančništvo, poslovanje s prebivalstvom in mednarodno poslovanje. Poleg tega banka prek odvisne družbe Finor Leasing d.o.o. zaokrožuje ponudbo finančnih storitev.

Intenzivna kreditna in depozitna aktivnost banke, pospešena promocija in uvajanje dodatnih produktov ter odpiranje novih poslovnih enot so jedro komercialne dejavnosti bank. Pri tem je vzdrževanje in razvijanje celovitih odnosov s komitenti ter vnaprejšnje zaznavanje njihovih potreb po bančnih in finančnih storitvah osnovno vodilo banki pri sprejemanju in izvajanju konkretnih aktivnosti ter pri oblikovanju ponudbe (Banka Koper, 2010, str. 2).

4.4 VREDNOTE BANKE KOPER

Od gospodarskih družb se zahteva odgovorno ravnanje, ki ni omejeno zgolj na ekonomske učinke iz poslovanja, ampak zajema njihovo široko in razčlenjeno delovanje v družbi in okolju. Pri iskanju učinkovitih odgovorov za zadovoljevanje vedno večjega obsega zahtev in potreb se mora vsaka gospodarska družba zavedati dejstva, da je potrebno z ustreznim ekonomskim odzivom, v okviru proizvodnih ciklov in nastajajočih produktov, zadostiti tako zahtevam in potrebam uporabnikov kot tudi upoštevati vplive na posameznike v širšem okolju.

Te zahteve in potrebe so povezane z ohranitvijo našega naravnega okolja, zdravja, zaposlitve, prihodnosti, blaginje celotne družbe in z zaščito sistema socialnih odnosov v družbi. Zato je Intesa Sanpaolo pripravila vrednote, ki jih je sprejela tudi Banka Koper, v katerih določa pravila vodenja, ki izvirajo iz odnosa do delničarjev ter posledično skladnost delovanja zaposlenih (Banka Koper, 2009, str. 6).

Vrednote so odraz podjetniške kulture in okolja, iz katerega izhaja banka. Predstavljajo na eni strani okno, na drugi strani pa cilj in pot, ki bodo zaznamovali poslovanje v prihodnjih letih. Prenovljena podoba Banke Koper je usklajena s skrbno izbranimi barvami matične skupine ter sledi mednarodni komunikacijski strategiji. Vrednote banke imajo vsaka svojo barvo, ki izražajo (Banka Koper, 2009, str. 6) :

Omenjene vrednote nas povezujejo z matično skupino, njihovo sprejemanje in upoštevanje pomeni uresničevanje našega poslanstva. Vsestransko uspešnost v okolju, v katerem živimo in poslujemo, dosegamo tako, da znamo prisluhni izkušnjam in znanju ljudi. Tako skupaj s komitenti oblikujemo pogoje za boljšo prihodnost.

Vsaka barva nosi posebno sporočilo, ki sestavljajo svet (Banka Koper, 2009, str. 6):

- rdeče-oranžna predstavlja sonce in energijo, njena vrednota je humanost;
- zelena simbolizira rastline, rast in naravo, prinaša upanje;
- v modri so zrak, voda in morje, na njej poleti domišljija;
- zemeljsko zlata barva predstavlja zemljo in delo, njena vrednota je stabilnost.

Čeprav so vsem dobro poznane, je še posebej pomembno, da jih poznajo vsi zaposleni, da vedo zakaj si prizadevajo, saj se v njih kažejo zastavljeni cilji. Zapisane vrednote so jasno začrtale pozitivno usmerjenost Banke Koper.

4.5 POSLANSTVO IN VIZIJA

Vsakdo, tako organizacija kot posameznik, potrebuje vizijo, da ve, kaj mu je zaupano narediti ali opraviti v korist določene širše skupnosti. Z določitvijo poslanstva poznamo naš namen, smisel za obstoj. Naše poslanstvo so naše obveznosti do nas samih, sodelavcev, poslovnih partnerjev in okolja. Če jih poznamo, potem lažje razumemo posamezna ravnanja pri doseganju zastavljenih ciljev.

Leto 2009 je bilo izredno težavno tako za svetovno gospodarstvo kot tudi za bančni sektor. Redko kdo je v svoji poklicni karieri doživel tako nenadno in globoko krizo, vendar se naša skupina z njo sooča veliko bolje od konkurence. To pa zato, ker je naše delo zasnovano na zdravih in trdnih temeljih. Povsod, kjer smo prisotni, poslujemo v dobro tamkajšnjega gospodarstva. Financiramo razvoj podjetij in posameznikov ter dobro skrbimo za prihranke naših komitentov, saj smo skozi 500-letno zgodovino naše ustanove dokazali, da smo vredni zaupanja. Prav iz naše dolgoletne tradicije izhaja prepričanje, da bo naše poslovanje še naprej trdno in zanesljivo, da lahko skupaj z našimi komitenti z optimizmom gledamo v prihodnost. Slogan »Z vami gledamo naprej« pomeni prav to (Banka Koper, 2010, str. 9).

Mislim, da mednarodne banke skupine Intesa Sanpaolo predstavljajo vse to in še več. Resnično smo velika mednarodna družina, ki jo sestavljajo ljudje, predani pomembnemu projektu in vrednotam, ki nas povezujejo in ki so naša moč: povezanost z lokalnim okoljem; prispevanje k napredku držav, v katerih poslujemo; poslušnost do potreb komitentov in naših zaposlenih. Zavedajoč se pomena delovanja banke doma in v tujini, podpiramo tak način rasti, ki prinaša dolgoročne in stabilne rezultate ter ustvarja zaupanje na podlagi zadovoljstva komitentov in delničarjev, ustvarja občutek pripadnosti zaposlenih ter spremlja potrebe lokalne skupnosti in okolja.

Ker smo mednarodna družina, so za nas najpomembnejši ljudje. Zavedamo se, da smo posebna banka, ki svojo moč gradi na zaupanju in trajnem sodelovanju. Na trgu delujemo pošteno in smo pripravljeni na sodelovanje z vsemi zasebnimi in javnimi gospodarskimi subjekti, še posebej, ko je potrebno okrepiti skupne zmogljivosti in združiti moč za rast gospodarstva države, v kateri poslujemo.

Prav zato moramo na prihodnost gledati z optimizmom in se pri tem zanašati na dosežene rezultate, na zadovoljstvo naših komitentov in kakovost naših produktov ter storitev. Sama verjamem v prihodnost, saj imam ob sebi sodelavce, ki jim zaupam, in upam, da bo moj optimizem, ki izhaja iz dejstva, da pripadamo eni najbolj trdnih bančnih skupin na svetu, tudi moje vodilo pri delu.

5 UNOVČEVANJE MENIC PRI BANKAH

5.1 SPLOŠNO

Enotno območje plačil v evrih predstavlja najpomembnejši projekt preobrazbe in vključitve nacionalnih plačilnih sistemov v enoten plačilni sistem, v katerem državljani Evropske unije opravljajo in sprejemajo plačila v evrih znotraj ali zunaj meja pod enakimi pogoji, z enakimi pravicami in obveznostmi, ne glede na njihovo geografsko lego. Zaradi tega je Evropska unija sprejela Direktivo o plačilnih storitvah, ki jo morajo vse članice vpeljati v svojo zakonodajo. S tem namenom je Slovenija sprejela nov Zakon o plačilnih storitvah in sistemih, ki v naš bančni prostor prinaša veliko pozitivnih sprememb. Spremembe in izboljšave so v slovenskem plačilnem sistemu v zadnjem času že stalnica in se bodo dogajale tudi v prihodnje. Spremembe so se zgodile tudi pri unovčevanju menic pri bankah.

5.2 UNOVČEVANJE MENICE

V tem poglavju bom poskušala predstaviti postopek unovčevanja domiciliranih menic pri bankah. Vprašanje postopka se je pojavilo že pred časom, ko so menice zamenjale akceptne naloge in prevzele funkcijo sredstva za zavarovanje dolga, kot je bila in še vedno je praksa v zahodnih finančno-gospodarskih sistemih. Ker menim, da narašča število uporabnikov, pravzaprav izdajateljev menic, je prav, da predstavim potek unovčenja menic pri banki.

Z dnem uveljavitve novega Zakona o plačilnih storitvah in sistemih (ZPlaSS) je med drugim prišlo tudi do sprememb na področju meničnega poslovanja. V zadnjem času pa je najbolj aktualno vprašanje ali se lahko šteje, da je menični dolžnik že z navedbo določene banke kot domiciliata (in seveda z navedbo transakcijskega računa) pooblastil to banko, da menico unovči v breme njegovega transakcijskega računa ali pa mora banka imeti nalog za plačilo imetnika transakcijskega računa. ZPlaSS tako v 138. členu navaja dve spremembi, ki ju že sama menica vključuje.

Domicilirana menica mora vsebovati:

- nepreklicno pooblastilo uporabniku imetnika menice, ki je upravičen zahtevati plačilo na podlagi domicilirane menice v skladu z zakonom, ki ureja menico, da odredi izvršitev plačilne transakcije v breme plačnikovih sredstev pri plačnikovem ponudniku plačilnih storitev v skladu z menico;
- nepreklicno soglasje uporabnika svojemu ponudniku plačilnih storitev, da v breme uporabnikovih denarnih sredstev izvrši plačilno transakcijo, ki jo odredi imetnik menice v skladu z nepreklicnim pooblastilom.

Izvršitve plačilne transakcije na podlagi domicilirane menice dolжник ne more več preklicati, saj kot sedaj določa ZPlaSS, vsebuje menica nepreklicno soglasje in nepreklicno pooblastilo. Velja pa še preklic, ki je bil izdan pred uvedbo novega zakona.

Izvršitev plačilne transakcije na podlagi domicilirane menice lahko prekliče le imetnik menice oziroma upnik. Banka, ki je na menici navedena kot domiciliat, mora izvršiti plačilno transakcijo v breme dolžnikovega računa s prenosom denarnih sredstev imetniku menice tako, da dolžnikovi banki predloži menico in podatke za izvršitev plačilne transakcije (plačilni nalog).

Plačilni nalog za unovčitev domicilirane menice mora vsebovati (Banka Koper, 2009, str. 5):

- naziv dolžnika,
- številko transakcijskega računa uporabnika,
- menični znesek,
- datum dospelosti,
- naziv upnika,
- številko transakcijskega računa upnika.

Banka brez naloga imetnika računa ne more prenesti sredstev. Torej sama menica ne predstavlja plačilnega naloga. Imetnik domicilirane menice predloži menico na unovčenje tako, da jo na banko pošlje po pošti ali jo predloži osebno v organizacijsko enoto. Če je menica predložena, oziroma prispe v banko do ure določene z Urnikom izvrševanja plačilnih transakcij pri banki, se šteje, da je menica prispela isti delovni dan (Banka Koper, 2009, str. 6).

Šteje se, da je banka prejela menico naslednji delovni dan po dnevu predložitve menice če:

- prejme menico po uri, ki je določena z urnikom izvrševanja plačilnih transakcij;
- je dogovorjeni dan za izvršitev plačilne transakcije na podlagi domicilirane menice dan, ki ni delovni dan.

Tudi če je menica domicilirana na banko, lahko banka zavrne unovčitev če (Ilovar, 2006, str. 21):

- je imetnik domicilirane menice odredil plačilni nalog, ki je v nasprotju z zakonom;
- je plačilni nalog domicilirane menice odredila oseba, ki ni menični upnik ali druga oseba, ki za to nima pooblastila.

5.3 INSTRUMENTI, KI V SODOBNEM BANČNIŠTVU ZAMENJUJEJO MENICO

Za zavarovanje tveganj v mednarodnem poslovanju imajo organizacije na voljo instrumente plačila in zavarovanja plačil, med katere spadajo akreditiv, dokumentarni inkaso, bančna garancija, ček in menica.

Najbolj učinkovit in varen je *dokumentarni akreditiv*, ki zagotavlja prodajalcu, da bo prejel plačilo od banke kupca, ko ji dostavi dokumente, ki izkazujejo, da je izpolnil pogoje, navedene v pogodbi. Poleg tega nekatere vrste akreditiva omogočajo blagovno kreditiranje ter prodajo akreditivnih terjatev (Veselinovič, 2003, str. 109-110).

Dokumentarni inkaso je instrument plačila, ki pride v poštev pri dolgotrajnem sodelovanju kupca in prodajalca, saj gre za bančno poslovanje s finančnimi ali komercialnimi dokumenti, s pomočjo katerih se pridobi plačilo ali akcept, prodajalec pa ob odpremi nima zagotovila o plačilu.

Kot samostojna in abstraktna obveza banke se pojavlja *bančna garancija*, pri čemer se banka obvezuje izplačati upravičencu po garanciji garantni znesek, če le izpolni pogoje, navedene v garanciji (Prevc, 2008, str. 103).

Menica in njena funkcionalnost je nadalje pomembna tudi zaradi drugih vrednostnih papirjev. V mislih imam predvsem ček, saj se pravila za ček in čekovno poslovanje pogosto neposredno sklicujeta na menico. Za menico bi lahko trdili, da v zadnjem času na eni strani izgublja na pomenu, saj jo izpodrivajo nove tehnike in instrumenti mednarodnega bančnega poslovanja, po drugi strani pa kot samostojni instrument zavarovanja ali le kot dopolnilo k drugim oblikam zavarovanja obveznosti pridobiva na pomenu in doživlja ponovni predor v poslovni praksi (Veselinovič, 2003, str. 110). V mednarodnem poslovanju se menica zelo pogosto uporablja v zvezi z akreditivnim poslovanjem. V poslu, kjer je vključenih več tujih in domačih poslovnih bank, se praktično ni mogoče izogniti srečanju z menico. Nekatere države celo ne poznajo akreditiva brez dokumentarne menice. Menica ni nikoli predmet predložitve po akreditivu, ampak le spremlja akreditivne dokumente. Akreditiv je za razliko od menice precej drag in zapleten zaradi zahtevanih dokumentov. Njihovo pregledovanje je zahtevno in za pregledovalca dokumentov izredno odgovorno (Banka Koper, 2007, str. 3)

Ček je plačilni instrument, podoben menici. Izdajatelj čeka ravno tako daje banki nalog, da iz njegovega kritja plača upniku določeno vsoto denarja. Cena posameznega instrumenta plačila in zavarovanja plačil raste z njegovo učinkovitostjo.

Tako je najbolj učinkovit in zato tudi najdražji plačilni instrument dokumentarni akreditiv, ki se je v praksi pokazal kot uspešen. Tudi bančna garancija je zelo pogosto prisotna v poslih mednarodnega poslovanja, vendar nekoliko manj učinkovita. Občutno manj učinkoviti so dokumentarni inkaso in menice, najmanj učinkovit instrument pa je ček in je zato tudi najcenejši.

5.4 POGOJI ZA UNOVČENJE MENICE

Vloga banke kot izvajalca plačilnega prometa mora biti tudi v primeru unovčevanja nanjo domiciliranih menic nevtralna, zato banka pregleda formalne pogoje za izplačilo menice: ali je menica predložena pravočasno; ali je priložen nalog za plačilo; preverjanje podpisov; številka transakcijskega računa; kritje na računu. Seveda pa mora biti menica, ki jo upnik predloži na unovčenje sploh menica. Banka torej preverja tudi, ali menica vsebuje z zakonom določene bistvene sestavine oziroma sestavne dele, sicer to ni prava menica. Dolžnik, v breme katerega naj banka menico izplača, je oseba, ki ji je izdala nalog za plačilo (Šlamberger, 2003, str. VI-VII).

Številka transakcijskega račun dolžnika, v breme katerega naj se menica unovči, je lahko navedena na menici oziroma na nalogu za plačilo. Če številka računa ni navedena, banka menico vrne upniku, ker ne more sama odločati, kateri račun naj bremeni. Ravno tako velja za upnikov transakcijski račun. V tem primeru ga banka pozove, naj določi, kam naj banka menico izplača.

5.5 UNOVČEVANJE MENIC PRED ZAČETKOM STEČAJNEGA POSTOPKA OZIROMA POSTOPKA PRISILNE PORAVNAVE

Poglavje zase predstavljajo menice, ki jih menični dolžniki izdajo med rednim poslovanjem, zapadejo pa v plačilo po začetku stečajnega postopka oziroma postopka prisilne poravnave. V primeru stečajnega postopka se ustavijo vsa izplačila prek računa stečajnega dolžnika, saj se odpre t.i. fiduciarni račun za potrebe stečaja. Ker je menica abstrakten vrednostni papir, ki izkazuje terjatev imetnika vrednostnega papirja do meničnega zavezanca, nima nobenega privilegiranega položaja v stečajnem postopku. Domicilirane menice banka ne izplača, tudi če bi stečajni dolžnik pred stečajem izdal banki plačilni nalog za unovčitev menice. V primeru postopka prisilne poravnave, pa je situacija nekoliko drugačna. V tem primeru menica sama kot taka ne izgubi veljave. Ostane še vedno vrednostni papir z vsebovano menično zavezo izdajatelja, ki predstavlja upnikovo terjatev v stečajnem postopku oziroma postopku prisilne poravnave (Kranjec, 2008, str. 1-2).

V primeru, ko banka prejme menico meničnega zavezanca, nad katerim je bil postopek prisilne poravnave pravnomočno potrjen, menica pa je bila izdana pred začetkom postopka prisilne poravnave, pa je jasno, da gre za terjatev, na katero se prisilna poravnava ne razteza, kar pomeni, da ni dvomov o njeni unovčitvi. V takšnem primeru se namreč prisilna poravnava razteza tudi na to terjatev. Problem menice in postopka prisilne poravnave je v tem, da je menična zaveza abstraktna in da v gospodarskem življenju menični zavezanci skoraj nikoli ne izdajo menice z vsemi vpisanimi sestavinami. Pogosto gre za bianko menice, za katere je potrebno povedati, da se datum izdaje lahko »postdatira« in da se lahko na dan dospelosti vpiše drugače, kot je v navedeno v temeljnem poslu (Ilovar, 2006, str. 10-17) .

6 UNOVČEVANJE MENIC PRI BANKI KOPER D.D

6.1 MENICE PRISPELE V POSLOVNE ENOTE

Organizacijska enota vse prispele domicilirane menice na unovčenje fotokopira in dokumentacijo arhivira v skladu z navodili za arhiviranje. Organizacijska enota po prejemu menice preveri ali se podpis na domicilirani menici in plačilnem nalogu ujema s podpisom, deponiranim pri banki. Pri preverjanju podpisov je potrebno biti pozoren na preklicana pooblastila podpisnikov. Podpisana menica s strani podpisnika, ki mu je bilo preklicano pooblastilo, ni veljavna. V kolikor pa je bila menica podpisana in izdana pred preklicem pooblastila, se menica lahko unovči (Banka Koper, 2009, str. 3).

Če enota prejme menico in se transakcijski račun meničnega dolžnika, naveden na domicilirani menici oziroma v plačilnem nalogu vodi v drugi organizacijski enoti, enota prejeto dokumentacijo fotokopira in pošlje v enoto, ki vodi uporabnikov transakcijski račun. Original prejeta dokumentacija pa se pošlje v Službo vodenja pasivnih poslov in poravnave izvršb - koordinacija vodenja računov.

Poslovna enota, ki je prejela domicilirano menico na unovčenje, le-to pošlje v Službo vodenja pasivnih poslov in poravnave izvršb zadolženim osebam na naslednji način:

- *po elektronski pošti*; sporočilo o prejeti menici mora vsebovati naslednje podatke: naziv uporabnika (dolžnika), menični znesek, datum dospelosti (datum plačila) ter podatek ali se podpis na domicilirani menici in na plačilnem nalogu ujema s podpisom deponiranim pri banki;
- *priporočeno po pošti*; original domicilirano menico in plačilni nalog.

Če predložena domicilirana menica na unovčenje dospe v organizacijsko enoto na tisti dan, kot je tudi dospelost na menici, in je prispela v banko skladno z Urnikom izvrševanja plačilnih transakcij pri banki, se poleg zgornjega postopka, menico takoj pošlje po faksu v Službo vodenja pasivnih poslov. Če organizacijska enota prejme menico po uri, ki je določena v Urniku izvrševanja plačilnih transakcij pri banki se šteje, da je banka prejela menico naslednji dan. Imetnika menice oz. upnika se seznanijo, da bo unovčena naslednji dan (Banka Koper, 2009, str. 3).

6.2 AKTIVNOSTI V SLUŽBI VODENJA PASIVNIH POSLOV IN PORAVNAVE IZVRŠB

Služba vodenja pasivnih poslov in poravnave izvršb je ena izmed služb v sklopu Sektorja zalednega poslovanja. Ključne naloge službe so pripravljane navodil za knjiženje in vodenje poslov iz naslova dela službe, sodelovanje pri razvoju produktov, izdelovanje in kontroliranje poročil za banko in zunanje institucije, sodelovanje z organizacijskimi enotami ter spremljanje zakonodaje za področje dela. Služba ima tri koordinacije in šteje 20 zaposlenih. Sama sem zaposlena v Koordinaciji vodenja računov, kjer skrbimo za analitično knjigovodstvo, usklajujemo analitične račune z glavno knjigo, upravljamo s procesi obračuna obresti in stroškov, skrbimo za obračun in plačilo davkov ter unovčujemo menice (Banka Koper, 2009, str. 2).

Menice prispejo v naš sektor dnevno po pošti, najkasneje do 14.00 ure. Menice dobimo v zvezku, kjer je zapisan datum, ko je menica prispela v banko, pošiljatelj ter številka kode, ki jo ima priporočena pošta. Če se številke ujemajo, potem se zraven podpisemo. Zvezek pošljemo v Službo sprejemanja pošte. V slučaju novo prispelih menic na unovčenje jih naknadno vpišejo in predložijo na unovčenje. Menice se lahko predložijo tudi osebno na banko (zaposleni v drugih bankah, upnikovi odvetniki, sam upnik).

Po prejemu menic moramo najprej preveriti bistvene sestavine (Banka Koper, 2009, str. 5):

- ali je menici priložena vsa potrebna dokumentacija,
- ali je domicilirana na Banko Koper (če je v polju »Plačljivo pri« navedena Banka Koper d.d.),
- dospelost menice (zapadlost); datum mora biti enak ali večji od tekočega datuma (največ 5 dni); če je menična dospelost naslednji dan, menico shranimo v mapo,
- menični znesek,
- oznako valute meničnega zneska,
- podpis uporabnika (dolžnika),
- številko transakcijskega računa dolžnika (transakcijski račun dolžnika je lahko naveden na sami menici ali na plačilnem nalogu za unovčitev menice),
- če je menica čitljivo izpolnjena in podatki niso popravljeni,
- podatke na plačilnem nalogu za unovčitev menice.

Koordinacija vodenja računov bo obremenila transakcijski račun uporabnika na podlagi predložene menice, če bo v menici klavzula, iz katere je razvidno, da je menica plačljiva v breme sredstev, ki se vodijo na uporabnikovem transakcijskem računu in če bo od imetnika menice prejela vse potrebne podatke za unovčitev menice. Pri izvrševanju plačilnih transakcij na podlagi domiciliranih menic se upoštevajo Splošni pogoji za opravljanje plačilnih storitev.

Plačilne transakcije na podlagi prejetih domiciliranih menic banka izvrši v okviru pozitivnega stanja na transakcijskem računu. Banka ni dolžna izvršiti plačilne transakcije na podlagi domiciliranih menic iz odobrene prekoračitve pozitivnega stanja (kreditne linije, limita). Če je menici priložena vsa potrebna dokumentacija in je domicilirana na Banko Koper, potem pogledamo v bančno okence, ali je transakcijski račun naveden na menici pravilen in če je imetnik tega transakcijskega računa sploh dolžnik, naveden na menici in nalogu za plačilo (Banka Koper, 2009, str. 8).

Transakcijski račun naveden na menici ni zmeraj pravilen. Navedla bom nekaj primerov, v katerih je lahko transakcijski račun napačen. Na menici in nalogu za plačilo je:

- navedena pravna oseba kot dolžnik, na menici pa je transakcijski račun direktorja, zakonitega zastopnika, družbenika ali pa obratno;
- dolžnik je fizična oseba, na menici je transakcijski račun njegovega otroka;
- dolžnik je samostojni podjetnik, na menici pa je transakcijski račun fizične osebe ali obratno;
- menica je domicilirana na Banko Koper, transakcijski račun, naveden na menici pa je last druge banke.

To je le nekaj primerov, ki se v praksi pojavljajo. Takšnih primerov pa ni veliko.

V primeru, ko je transakcijski račun, naveden na menici, pravilen, si natisnemo stanje, ki je v tistem trenutku na transakcijskem računu. Če je negativno, si natisnemo trenutno stanje in pogledamo kasnejše morebitne prilive (osebni dohodki, pokojnine, plačila računov, priliv po karticah,..). Če je račun blokiran, si izpišemo blokacije na računu in menico takoj zavrnamo. V primeru, ko je stanje na računu pozitivno, najprej pogledamo, če se podpis na menici ujema s podpisom, ki ga imamo deponiranega v bančnem okencu. V bančnem okencu imamo samo podpise, ki so trenutno v veljavi. Komitentov ne poznamo, zato sami ne moremo ugotoviti, ali se podpis ujema ali ne, če je podpis drugačen od podpisa, ki je na menici. Včasih se nam tudi zgodi, da dobimo menico, ki je bila izdana pred nekaj leti, v tem obdobju pa so se menjali zakoniti zastopniki družbe, dostopa do podpisov prejšnjih zakonitih zastopnikov pa nimamo. V tem primeru pogledamo, na kateri enoti se vodi dolžnikov transakcijski račun in kdo je njegov skrbnik, nato mu po faksu ali elektronski pošti pošljemo menico in plačilni nalog, da preveri podpise pooblaščenih oseb in tiste na menici, ali se le-ti ujemajo z deponiranimi podpisi pri banki (Banka Koper, 2009, str. 9).

Ko skrbnik pregleda pogleda dokumentacijo, ki jo ima od svojega komitenta, nam pošlje povratno informacijo o podpisu. Če tudi skrbnik dvomi o podpisu na menici, pokliče komitenta, ali je res on podpisal menico. Odgovor skrbnika mora biti obvezno pisen. Če se podpis ujema, nam napiše »potrjujem identifikacijo komitenta«. Če se podpis ne ujema, napiše »podpis se ne ujema z deponiranim podpisom v naši enoti«. Zraven se podpiše, odtisne žig enote in nam pošlje odgovor v čim krajšem času. Potrdilo o poslanem faksu priložimo ostali dokumentaciji. Enako velja za povratni odgovor skrbnika - potrditev podpisov.

6.3 UNOVČITEV MENICE IN PLAČILNI NALOG IZ TRANSAKCIJSKEGA RAČUNA KOMITENTA

V kolikor so izpolnjeni vsi zgoraj navedeni pogoji, se menico unovči tako, da se iz komitentovega transakcijskega računa odvedejo stroški v skladu s tarifo banke. Ne glede na to, ali bo menica plačana v celoti ali delno, se uporabniku zaračuna nadomestilo za unovčitev domicilirane menice. Stroški za unovčitev menice so v višini 16,50 €. Poleg stroškov za unovčitev menice, komitent plača provizijo v višini 2,70 € (v kolikor je pravna oseba) oziroma 2,00 € (v kolikor je fizična oseba).

V primeru, da na transakcijskem računu ni zadostnih sredstev v valuti meničnega zneska, bo banka bremenila transakcijski račun uporabnika v katerikoli drugi razpoložljivi valuti na transakcijskem računu, po tečajni listi Banke Koper za odkup in prodajo deviz (izvrši se negotovinska menjava in nato unovčitev menice). Najnižji znesek delnega plačila je 20,00 EUR. Torej mora biti razpoložljivo stanje vsaj 37,00 EUR, ker moramo račun bremeniti še za stroške unovčitve (Banka Koper, 2009, str. 9).

6.3.1 Obračun stroškov

Če ima komitent pozitivno stanje na računu, sredstva pa ne zadostujejo za celotno unovčitev menice, najprej od stanja na računu odbijemo stroške in provizijo, nato unovčimo menico glede na novo stanje na računu.

Nadomestilo za unovčitev domicilirane menice se zaračuna preko negotovinske transakcije »Plačilo provizij« na naslednji način (Banka Koper, 2009, str. 9):

- v polju »Tip provizije« se izbere Provizije,
- v polju »Vrsta provizije« 21109 se izbere »Provizija za akceptni nalog«,
- v polju »Provizija« se izbere »Unovčenje domicilirane menice«,
- polje »Znesek« se avtomatsko izpolni znesek.

Primer iz prakse: če imam komitent menico v vrednosti 600,00 EUR in je večje od stanja na računu, potem delno unovčimo menico npr.:

STANJE NA TRR	500,00 EUR
-	16,50 EUR
-	2,70 EUR
=	480,08 EUR

V tem primeru ostane komitent na računu 480,08 EUR in unovčimo menico v znesku 480,00 EUR, saj menice unovčujemo z okroglimi zneski (torej brez centov).

6.3.2 Unovčitev menice iz transakcijskega računa komitenta

Domicilirane menice, izdane pred 1.11.2009, ki imajo datum dospelosti po uveljavitvi novega ZPlaSS, se unovčujejo pod pogoji novega zakona, kar pomeni, da dolžnik ne more preklicati pooblastila in soglasja za unovčitev menice. V uporabi so predtiskane menice, vendar uporaba le-teh ni obvezna. Menica je lahko predložena tudi na papirju (v originalu, ne sme biti fotokopija), vendar mora vsebovati vse bistvene menične sestavine, ki jih določa Zakon o menici.

Za vnos plačilnega naloga iz katerega bomo unovčili menico moramo izbrati »blagajna« => »menjava delovnega mesta« => »blagajna«. Nalog vnesemo preko menija »blagajna« => »negotovina« => »plačilni nalog iz transakcijskega računa komitenta« (glej prilogo 2).

Plačilni nalog iz računa komitenta se izvrši v breme računa komitenta, zato moramo za vnos le-tega biti postavljeni na računu komitenta (izbrani račun komitenta se izpiše v polju »račun nalogodajalca«).

Izpolnimo naslednja polja (Banka Koper, 2009, str. 10):

- »datum plačila« vnesemo tekoči datum;
- vpišemo transakcijski račun prejemnika; v kolikor smo pravilno vpisali račun se istočasno izpišejo tudi podatki v rubrike naziv, naslov in kraj prejemnika, samodejno se izpolni tudi polje »ime banke« z nazivom banke, kjer je račun upnika odprt (če upnik ni banka oziroma druga finančna organizacija);
- »referenčna številka« (prejemnik), vpišemo sklic prejemnika;
- »referenčna številka« (nalogodajalca); velja enako kot pri referenčni številki prejemnika (v kolikor je nalogodajalec fizična oseba, je referenčna številka vnaprej določena in je ni možno spreminjati);
- račun nalogodajalca; ko se nalog odpre, je v polju »račun nalogodajalca« že izpisan »transakcijski račun«, v breme katerega izvajamo plačilo, računa se ne da spreminjati.

6.3.3 Unovčevanje menic po uvedbi evra

Uvedba nove valute je prinesla kar nekaj sprememb v bančno poslovanje in v menično poslovanje. Kljub temu, da je Slovenija uvedla evro že leta 2007, se v praksi še vedno, sicer redko, srečujemo s tolarji, ko pride na unovčevanje menica, izdana pred uvedbo evra. Temeljno pravilo je, da ne smemo od nobene stranke meničnega razmerja zahtevati nikakršnih popravkov teksta menice. Menice, ki glasi na tolarje, ne smemo zavrnuti, saj pride pri vrednostnih papirjih do avtomatske konverzije. Menica, dospela v plačilo po dnevu uvedbe evra, ki je nominirana v tolarjih, z datumom izdaje pred dnevom uvedbe evra, se na dan uvedbe evra kot nacionalne valute šteje, da je izražena v evrih, preračunano po tečaju zamenjave. To mora banka upoštevati po uradni dolžnosti, kakršnikoli drugačni upnikovi zapisi na menici pa se morajo šteti za neveljavne.

Pri menici, izdani pred uvedbo evra je pomemben datum izdaje, in sicer (Šega, 2006, str. 1):

- menica, izpolnjena v tolarjih, z datumom izdaje pred 01.01.2007, se šteje (skladno z načelom kontinuitete), da je izražena v € po tečaju zamenjave;
- menica, izpolnjena v tolarjih, z datumom izdaje z dnem oziroma po uvedbi evra, je neveljavna.

Poleg teh načel velja omeniti še dve splošni načeli, in sicer (Šega, 2006, str. 1):

- če je na menici zgolj znesek, brez oznake valute, se šteje, da je izražena v valuti, ko je bila menica izdana (torej, če je bila izdana pred uvedbo evra, se šteje, da je bila izdana v tolarjih);
- če se znesek s številko in z besedo razlikujeta, velja znesek z besedo, tudi pri preračunu v evro.

6.3.4 Spremembe plačil zaradi SEPA

Z nastankom Evropske unije in uvedbo enotne valute evro v državah Evropske monetarne unije so se pričele spremembe na področju plačilnih sistemov. 28. januar 2008, je bil pomemben mejnik v procesih integracije evropskih plačilnih sistemov in prehoda v enotno območje plačil v evrih, SEPA. Tega dne je v Evropi zaživel SEPA kreditno plačilo, prvo v nizu SEPA plačilnih instrumentov. Vse članice EU so dogodek obeležile na najvišji ravni, ob sodelovanju predstavnikov Evropske komisije, Evropske centralne banke in Evropskega plačilnega sveta. Pozornost javnosti bo v bodoče bolj usmerjena na dogajanje na tem področju (Anko, 2008, str. 14).

Prišel se je proces finančne integracije, kar je in še zahteva spremembe v plačilnih sistemih. Za uspešno poslovanje med bankami je bilo potrebno oblikovanje novih plačilnih sistemov, ki omogočajo, in ne razlikujejo, opravljanje plačilnih storitev za domača in čezmejna plačila. Ena izmed finančno-informacijskih integracij na področju plačilnih sistemov je vzpostavitev sistema Enotno območje plačil v evrih - SEPA (Single Euro Payments Area). S tega vidika je bilo potrebno zagotoviti informacijsko podporo sistemu, ki zagotavlja delovanje plačilnih sistemov na celotnem področju držav, ki so uvedle evro (Bjelica, 2009, str. 5).

Z bančnega vidika je integracija plačilnih sistemov pomembna prednost pri opravljanju čezmejnih transakcij. Projekt SEPA pomeni priložnost za modernizacijo in omogoča vseevropsko povezano območje plačil. Hkrati pa je končni cilj SEPA možnost uporabe enega samega računa in enega samega niza plačilnih instrumentov za vsa plačila znotraj območja SEPA, ki narekuje integriran trg plačilnih storitev, na katerem vlada konkurenca in na katerem ni razlikovanja med plačili v evrih, ne glede na domača ali čezmejna plačila. Projekt SEPA vključuje plačilne instrumente, ki se v Evropi najpogosteje uporabljajo, in sicer kreditna plačila, direktne obremenitve, plačilne kartice ter evrska gotovina. Vsi ti plačilni instrumenti se bodo enotno uporabljali za evrska plačila v območju SEPA (Anko, 2008, str. 14-15).

SEPA je prinesla nekatere prednosti, a kaj ko se je plačilni promet zaradi tega podražil, saj so bile te spremembe za banke velik strošek. Pri bankah so se spremenile vse tarife. Tudi v Banki Koper smo spremenili tarifo za unovčevanje menic iz prejšnjih 12,50€ na 16,50€. Kljub temu pa obseg plačil ni upadel, zato lahko trdim, da na menico projekt SEPA s tega vidika ni vplival. Vplival pa je na že obstoječo funkcionalnost domačega plačilnega prometa, saj se je le-ta nekoliko dopolnila.

Unovčevanje menic uvrščamo med SEPA kreditna plačila, saj imetnik računa naroči prenos sredstev v breme svojega računa. SEPA kreditno plačilo je drug izraz za nakazilo oziroma plačilni nalog. Zanj je značilno, da imetnik transakcijskega računa lahko izda nalog za plačilo matični banki v breme svojega računa z uporabo IBAN in BIC kode, SEPA banka prejemnica pa mora odobriti račun prejemnika najmanj v roku treh delovnih dni. SEPA kreditna plačila se izvršujejo le med komitenti tistih bank, ki so sprejela pravila SEPA poslovanja. Glede na trenutne trende razvoja tehnologije se bo proces informacijske integracije nadaljeval oziroma bo vse močnejše zaznamoval poslovanje tako bank kot podjetij, hkrati pa bo uporabnikom nudil vedno bolj izpopolnjene storitve. To pa bi utegnilo negativno vplivati na menico kot plačilni instrument in jo počasi izpodriniti, saj bo papirnih instrumentov vse manj (Bjelica, 2009, str. 6)

Kljub temu velja SEPA za dolgoročno investicijo, ki bo prinašala pozitivne ekonomske učinke. Storitve bank bodo izpopolnjene in sčasoma bodo banke nudile tudi nove storitve, kar bo vsekakor na ravni celotnega evropskega gospodarstva prinašalo pozitiven vpliv. V Banki Koper je uvajanje potekalo postopno in ni prineslo takojšnjih učinkov. Kljub veliki konkurenci je banki prineslo nove izzive. Aktivno sodelovanje v tem projektu pa je bila priložnost tudi za zaposlene v Banki Koper.

6.3.5 Unovčenje domicilirane menice dolžnika, nad katerim je začel insolventen postopek

Če je nad dolžnikom začel stečajni postopek ali postopek prisilne likvidacije, že izdan plačilni nalog za unovčitev domicilirane menice, menica izgubi veljavnost. V postopku prisilne poravnave izhajamo iz osnove, da gre pri unovčevanju menice za plačilni nalog in moramo upoštevati določbo 2. odstavka 158. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, ki določa, da sme banka izvršiti nalog samo na podlagi soglasja upravitelja.

Banka v postopkih prisilnih poravnav obvesti upravitelja o prispeli domicilirani menici na unovčenje in zahteva njegova nadaljnja navodila (ZFPPIPP, 158. člen). Po začetku insolventnega postopka ne smemo izvršiti plačila v breme transakcijskega računa.

Prenehanje plačilnih nalogov pomeni v praksi blokacijo vseh obstoječih plačilnih instrumentov, s katerimi je možno razpolaganje na računu. V naši službi dnevno spremljamo objave stečajev za svoje komitente kot tudi potencialne komitente, ki so objavljene ne AJPES-u ter jih evidentiramo v naši evidenci. V kolikor je objavljen stečaj našega komitenta, o tem obvestimo organizacijsko enoto, v kateri se vodi transakcijski račun komitenta. Za tem skrbnik blokira račun ter ga spremeni v transakcijski račun osebnega stečaja (če gre za fizično osebo) oziroma v transakcijski račun v stečaju pravne osebe.

6.4 OBVEŠČANJE O IZVRŠITVI PLAČILNE TRANSAKCIJE NA PODLAGI DOMICILIRANE MENICE IN VRAČILO MENICE

Upnika še isti dan s priporočeno pošto s povratnico obvestimo o unovčitvi menice. Če je menica unovčena (Banka Koper, 2009, str. 12):

- *delno*, na hrbtni strani menice napišemo »delno plačilo«, znesek delnega plačila, kraj in datum plačila, žig ter podpis vodje in koordinatorja;
- *v celoti*, na hrbtni strani menice napišemo »plačana v celoti«, kraj in datum, žig ter podpisa
- *ni unovčena*, na hrbtno stran menice napišemo »ni plačljiva«, datum, žig in podpisa. Zaradi protesta menice, mora banka obvestiti upnika še isti dan.

Če je menica na vpogled, moramo na hrbtni strani menice napisati datum, kdaj smo menico prejeli na unovčenje. V obvestilu, ki se ga posreduje upniku v primeru neizvršitve plačilne transakcije na podlagi domicilirane menice, se ne navaja konkretnega razloga za zavrnitev menice. To pomeni, da se upniku ne navaja, da na dolžnikovem transakcijskem računu ni kritja, da je račun dolžnika blokiran, da se podpisi na menici ne ujemajo z deponiranimi podpisi pri banki. Če menični upnik vztraja, da mu banka posreduje razlog za zavrnitev menice, mu banka ni dolžna in ne sme navajati razloga zavrnitve. Dolžnika se obvesti le v primeru, ko je menica plačana v celoti (Banka Koper, 2009, str. 12).

Kot dopusten razlog, ki ga lahko navedemo na obvestilu je lahko:

- menica je zavrnjena zaradi nepravočasne predložitve na unovčenje,
- menica je predložena na unovčenje več kot 5 (pet) delovnih dni pred datumom dospelosti,
- menica ne vsebuje bistvenih sestavin, določenih v Zakonu o menici,
- banka ne vodi transakcijskega računa dolžnika,
- transakcijski račun dolžnika je ukinjen,
- nad dolžnikom je začel stečajni postopek ali postopek prisilne likvidacije,
- menica ni plačljiva.

6.5 AŽURIRANJE EVIDENCE IN ARHIVIRANJE PREJETIH MENIC NA UNOVČENJE

Dnevno ob koncu delavnika moramo vse prejete menice ažurno vpisovati v evidenco, saj nam to omogoča lažje iskanje dokumentacije ob morebitnih napakah, sporih in nevspešnostih, ki bi se utegnile zgoditi pri unovčevanju menic. Evidenca o prispelih menicah mora biti dnevno ažurirana.

V evidenco prejetih menic se zapiše (Banka Koper, 2009, str. 14):

- datum prejema menice,
- datum dospelosti,
- številko transakcijskega računa dolžnika,
- naziv, ime in priimek dolžnika,
- naziv upnika,
- menični znesek,
- unovčen znesek (znesek plačila),
- datum plačila menice ali zavrnitve,
- pri neizvršitvi plačila pa vzrok zavrnitve (ni kritja, transakcijski račun blokiran, transakcijski račun ukinjen,..).

Evidenca prejetih menic se nahaja na strežniku »S« v mapi Sektor zalednega poslovanja/OE 109/Menice. Za vodenje evidence je zadolžena Služba vodenja pasivnih poslov in poravnave izvršb - Koordinacija vodenja računov. Do podatkov v evidenci se dostopa z geslom. Dostop imajo le pooblašene osebe.

Tabela 2 : Primer evidence

Zap. št.	Datum prejema	Dospelost	Št. TRR	Dolžnik	Upnik	Menični znesek EUR	Znesek izplačila	Datum plačila ali zavrnitve	Opomba
LETO 2009									
1	9.1.2009	na vpogled	12120	XY d.o.o.	Xy leasing d.o.o.	60.269,23	3.100,00	9.1.2009	Delno plačana
25	11.3.2009	na vpogled	45678	Podjetje k.d.	Finančna d.o.o.	10.062,80	10.062,80	11.3.2009	Plačana v celoti
65	15.3.2009	15.1.2007	2345	Novak d.o.o.	Banka XY	650,00	Vrnjena upniku	15.3.2009	Nismo prejeli naloga za plačilo
78	31.3.2009	31.3.2009	5678	Podjetje XXX	Trgovsko podjetje	280.000,00	Vrnjena upniku	31.3.2009	Ni sredstev
81	19.5.2009	na vpogled	7890	Janez Novak s.p.	Kredit in leasing XY	30.142,41	Vrnjena upniku	19.5.2009	Podpis se ne ujema
91	29.9.2009	29.9.2009	98765	Franz Jožef	Marko Novak s.p.	108,50	Vrnjena upniku	29.9.2009	TRR blokiran

Vir: Interni vir Banke Koper, d.d.

Če je menica unovčena oziroma deloma unovčena, pomeni, da posegamo po transakcijskem računu našega komitentata. V ta namen moramo poleg evidence, dnevno za vsa plačila menic izpisovati blagajniški zaključek, ki ga damo na »skeniranje«. Z uvedbo elektronskega arhiva in sistema označevanja dokumentov s črtno kodo v aplikaciji »bančno okence« se zmanjša obseg poslovne dokumentacije za arhiviranje. Označevanje dokumentov s črtno kodo je namenjeno razpoznavi dokumentov v fazi »skeniranja« oziroma indeksiranja. Zaključek se naredi iz bančnega okenca in se ga pregleda. Zneski se morajo ujemati s plačilnimi transakcijami. Vso dokumentacijo se arhivira v skladu z Navodili za arhiviranje dokumentacije nastale na aplikaciji »Bančno okence«.

Zaključku se priloži (Banka Koper, 2009, str. 13):

- potrdila o izvršenih plačilnih transakcijah,
- fotokopije menic (sprednja in zadnja stran),
- menične izjave oziroma naloge za plačilo,
- podpise komitentov, ki smo jih natisnili iz bančnega okenca oziroma potrdila enot, ki so potrdila podpise na menicah oziroma na plačilnih nalogih.

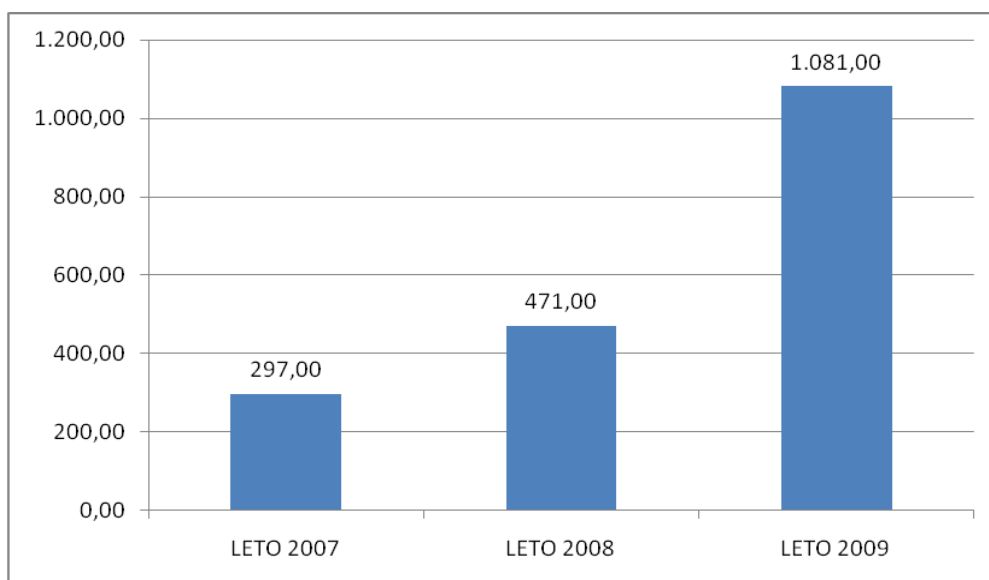
6.6 STATISTIKA PREJETIH MENIC NA UNOVČENJE

Poslovna in bančna praksa nam potrjujeta, da se menica vse pogosteje uporablja v praksi, tako v funkciji plačilnega instrumenta, kot tudi v funkciji instrumenta zavarovanja izpolnitve pogodbenih obveznosti.

Na področju bančnega poslovanja zasledimo želje in poizkuse prakse, da naj bi bianko menica nadomestila vlogo in funkcijo bančne garancije. Tako lahko trdimo, da se po več desetletjih osamitve na ekonomsko-pravni prostor vrača menica, zato ne bi mogli reči, da menica pri nas ni več v rabi.

Slika 4 prikazuje rast prejetih menic na unovčenje v Banki Koper v zadnjih treh letih. Največje število menic za unovčenje dobimo zadnji delovni dan v mesecu, najmanj pa prve dni v mesecu.

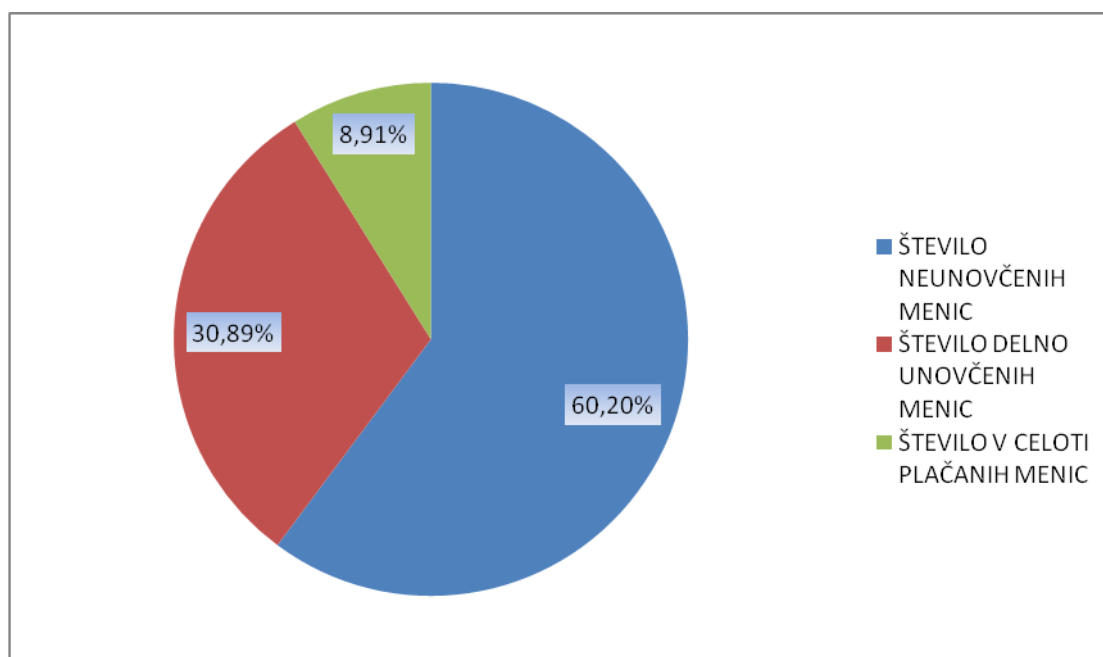
Slika 4: Število prejetih menic v Banki Koper d. d, 2007-2009

Vir: Interni vir Banke Koper, d.d.

Največ dolžnikov je pravnih oseb, sledijo jim samostojni podjetniki in fizične osebe. Upniki so v veliki meri finančne organizacije, kot so »leasing« podjetja in banke. Občasno se pojavijo kot upniki gospodarske organizacije, ministrstva in podjetja v državni lasti.

Slika 5: Število prejetih menic od 01.01.2009 do 31.12.2009

Vir: Interni vir Banke Koper, d.d.

Plačilna nedisciplina je največja težava slovenskega gospodarstva že vrsto let, v času finančne krize pa se je ta še povečala. Kot je iz slike 5 razvidno, je med menicami, prispelimi na unovčenje, največje število neplačanih menic. Največji problem, s katerimi se srečuje gospodarstvo, je plačilna nedisciplina, nepričakovan upad prihodkov in potencialno odpuščanje. Predvsem pri malih podjetjih, ki so kooperanti velikih podjetij, je kriza še posebej izrazita in se kaže v pomanjkanju likvidnih sredstev zaradi neplačila naročnikov.

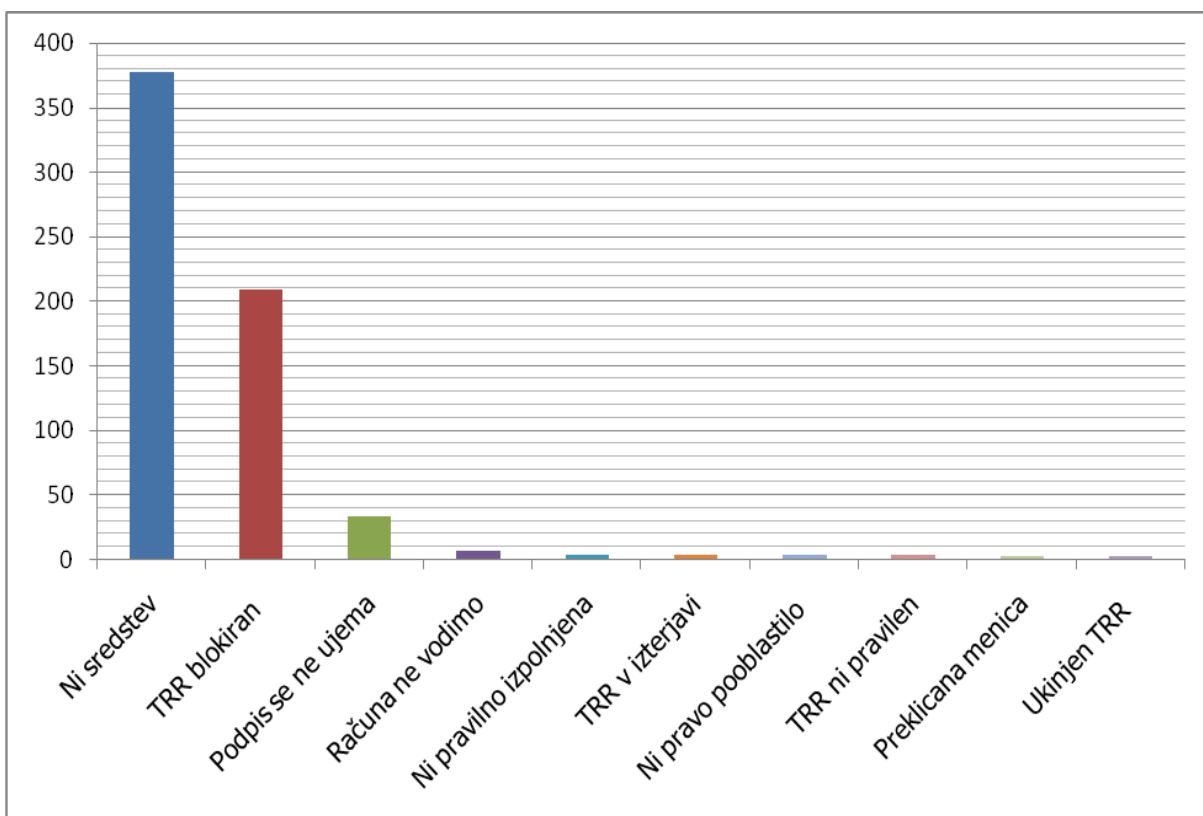
Poslovni svet se je v zadnjem času soočil z zaostritvijo razmer, ki so v poslovanje prinesla še več tveganja. V letu 2009 so banke najbolj kreditirale državo kot najkvalitetnejšega dolžnika, najmanj pa prebivalstvo, med podjetniki so jo najslabše odnesla mala in srednje velika podjetja. Trenutno pa je kreditiranje bank namenjeno predvsem likvidnostnim premostitvam, velikokrat tudi za izplačilo plač.

Analitiki predvidevajo, da bo kriza dosegla vrhunec v letošnjem letu, izgube pa naj bi absorbirali v naslednjih letih, ko bodo banke kreditiranje ponovno stagnirale. Kot posledico krize beležimo likvidnostno pozicijo, povečanje števila stečajev in prisilnih poravnav, ki so v veliki meri razlog blokad transakcijskih računov, kot prikazuje slika 6.

Zaznani so bili še naslednji, manj pogosti vzroki, zaradi katerih menice niso bile unovčene:

- podpis na menici se ni ujema z deponiranim podpisom pri banki,
- transakcijski račun dolžnika ni bil pravi,
- transakcijski račun dolžnika je bil ukinjen,
- transakcijski račun dolžnika je bil v izterjavi,
- transakcijskega računa dolžnika na Banki Koper nismo vodili,
- menica ali menična izjava nista bili pravilno izpolnjeni,
- ni bilo naloga za plačilo,
- menica je bila preklicana.

Slika 6: Razlogi, zaradi katerih menica ni bila plačana

Vir: Interni vir Banke Koper, d.d.

7 ZAKLJUČEK

Vključitev Slovenije v Evropsko unijo je prinesla spremembe, ki jih je v zadnjih letih čutiti tudi na področju financ in bančništva. Reforma plačilnega prometa ima za posledico tudi zahtevo po uvedbi prostega pretoka kapitala. V Sloveniji posli, povezani z menicami še niso tako razviti kot v drugih državah sveta, se pa v zadnjih letih marsikaj spreminja. S sprejetjem in uveljavitvijo novejših finančnih zakonodaj se menica počasi vrača s svojo funkcionalnostjo v vse kroge mednarodnega plačilnega prometa. Uporaba menice je v slovenskem prostoru razširjena, toliko pogosteje pa jo srečamo v mednarodnem prostoru na področju mednarodnih plačil.

Njena uporabnost je še vedno premalo poznana oziroma se njeni uporabniki ne zavedajo pravic, posledic in obveznosti, ki jih prinaša. Menica se v poslovnem svetu uporablja predvsem kot jamčevalno, izjemoma tudi kot plačilno sredstvo. Dinamika tržnega sistema, predvsem konkurenca, je namreč proizvajalce, izvoznike in distributerje prisilila, da sklepajo pogodbe tudi v primeru, ko dolžniki nastalih obveznosti ne poravnajo takoj ob sklenitvi pogodbe. Preostane jim torej le zavarovanje nastalih obveznosti, kjer pa igra pomembno vlogo menica. Menica je pomembna tudi zaradi drugih vrednostnih papirjev. Predvsem ček in čekovno poslovanje se neposredno sklicujeta na menico. Sklepati je mogoče, da menica ne nudi zadostnega zavarovanja, saj upniki nimajo dobrih izkušenj z njo. Uporablja se predvsem za zavarovanje manjših poslov, ko je to najbolj sprejemljiva oblika zavarovanja. Z drugimi načini zavarovanja so večinoma povezani veliki stroški, zaradi česar menim, da se je v zadnjem času v Banki Koper d.d. povečalo število prejetih menic na unovčenje.

Osnovno zavarovanje, ki ga banke uporabljajo pri zavarovanju svojih terjatev, je menica. V Banki Koper d.d. je uporaba menice omejena, kljub temu, da je to osnovni instrument zavarovanja. Primerna je le za zavarovanje terjatev s krajšo časovno dobo in terjatev, ki imajo visoko verjetnost plačila. V primeru, da pride do težav pri plačilu, nudi menica banki relativno nizko varnost pri zavarovanju njenih terjatev. Zato se menica v Banki Koper d.d., uporablja v kombinacijami z drugimi vrstami zavarovanja, ki jih zahteva banka, že ob podpisu pogodbe. V praksi je menica primerna le za poseganje na račun izdajatelja, nadaljnji postopki izterjave pa imajo dolgotrajni značaj. Reforma plačilnega prometa je prinesla skokovito rast elektronskega poslovanja, saj je posredovanje plačilnih nalogov v računalniški obliki skoraj polovico nižja od cene za plačilne naloge na papirju. Kljub novim tehnikam in instrumentom mednarodnega bančnega poslovanja pa ima menica tradicijo in dokaj dobro uveljavljeno poslovno, bančno in pravno prakso. To ji daje prednost pred novejšimi instrumenti, predvsem v času finančne nediscipline. Menim, da ima menica, kljub vsem slabostim relativne možnosti, da se v času finančne in gospodarske krize uporablja več kot katerikoli drugi instrument. Z uvedbo SEPA plačilnih instrumentov se je povečala konkurenčnost in kakovost, kljub temu, menica še vedno ostaja široko uporabljen instrument v slovenski bančno-poslovni praksi, ki se mu bo le s težavo odrekla tudi v prihodnosti.

LITERATURA

1. IVANJKO, Šime, IVANJKO Leo, IHANEC Klementina. Priročnik o poslovanju z menico. Zavarovalno-poslovni institut, Maribor, 2001.
2. IVANJKO, Šime. Zakon o menici s komentarjem. GV Založba, Ljubljana, 2001.
3. JAHN, Uwe. Bills of exchange. ICC publishing S.A. International Chamber of Commerce, Paris, 1999.
4. KRANJC, Vesna. Gospodarsko pogodbeno pravo. GV Založba, Ljubljana, 2006.
5. PREVC, Alojzija. Mednarodno poslovanje. Višja strokovna šola Hera, Ljubljana, 2008.
6. PUHARIČ, Krešo. Gospodarsko pravo z osnovami prava. Uradni list Republike Slovenije d.o.o., Ljubljana, 2004.
7. SAUNDERS, Anthony, CORNETT, Marcia Millon. Financial Institutions Managment. A risk managment Approach, 4. Izdaja McGraw-Hill, 2003.
8. TRATNIK, Matjaž, RIJAVEC, Vesna, KERESTEŠ Tomaž, VRENČUR, Renato. Gospodarsko pravo I. Codex iuris, Maribor, 2004.
9. VESELINOVIČ, Draško. Denar, bančništvo in vrednostni papirji. Gea College-Visoka šola za podjetništvo, Ljubljana, 2003.
10. ŽIBERNA, Jožko. Menica. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1999.

VIRI

1. ANKO, Simon. Ocena ekonomskih učinkov SEPA. Bančni vestnik. 2008, letnik 57, št. 3, Združenje bank Slovenije, Ljubljana 2008, str. 14-18.
2. BJELICA, Boris. Integracija plačilnih sistemov v poslovanje banke. Interni seminar v Banki Koper, 2009, str. 1-34.
3. BANKA KOPER d.d. Navodila za zavarovanje terjatev banke z menico. 2000, str. 1-22.
4. BANKA KOPER d.d. Unovčevanje menice pri banki. Interno gradivo, 2003, str. 1-15.
5. BANKA KOPER d.d. Navodilo za akreditivno poslovanje. 2007, str. 3-5.
6. BANKA KOPER d.d. Navodila za nadzor SEPA v Banki Koper. 2008, str. 1-35.
7. BANKA KOPER d.d. Navodilo unovčevanje domiciliranih menic pri banki. 2009, str. 1-20.
8. BANKA KOPER d.d. Interno glasilo Obzorje. 2010, št. 2, str. 1-18.
9. BEZJAK, I. Gradivo za udeležence seminarja: Unovčevanje menic v bankah. 2003, str. 1-23.
10. BEZJAK, I. Delovno gradivo iz seminarja: Postopki unovčevanja domiciliranih menic v bankah. 2004, str. 1-19.
11. COMMERZBANK. Transaction banking services for financial institutions. 2006, str. 1-4.
12. ILC, Jože. Amortizacija menic in drugih vrednostnih papirjev. Pravna praksa. Leto 2006, letnik 25/732, GV Založba, Ljubljana 2006, številka 10, str. II-VI.
13. ILOVAR, S. Delovno gradivo iz seminarja: Novosti pri unovčevanju menic pri bankah. 2006, str. 1-25.
14. IVANJKO, Š. Delavnica meničnega prava. Združenje bank Slovenije, 2000, str. 1-25.
15. INTESA SANPAOLO. Struttura organizzativa del Gruppo Intesa Sanpaolo. 2007, str. 57.
16. KAMHI, B. Delovno gradivo iz seminarja: Menica namenjena za zavarovanje bančnih terjatev. 2007, str. 1-21.
17. KOTNIK, L. Pravna narava bianco menice in njen pomen v praksi. Podjetje in delo. Leto 2008, letnik 5/2008, številka 5, GV Založba, Ljubljana, 2008, , str. 761-772.
18. KRANJEC, M. Dopis Banke Slovenije: Problematika unovčevanja menic po uvedbi evra. 2008, str. 1-2.
19. ŠEGA, A. Zabeležka sestanka Banke Slovenije na temo unovčevanja menic po uvedbi evra. 2006, str. 1.
20. ŠLAMBERGER, Miha. Unovčevanje menic pri bankah oziroma hranilnicah. Pravna praksa. 2003, letnik 22/614, št. 38, GV Založba, Ljubljana 2003, str. VI-XII.

21. TAVČAR, M. Statut Banke Koper. 2009, str. 3-4.
22. VIDMAR, T. Gradivo za seminar: Menica kot plačilni in kreditni instrument. 2002, str. 1-33.
23. ZAKON O MENICI (ZM), Ur. list RS, št. 104-728/46

SPLETNE STRANI

1. Bank for international settlements
URL=«<http://www.bis.org/publ/cpss53.pdf?noframes=1> 07.02.2010«
2. Bank for international settlements
URL=«<http://www.bis.org/publ/bcbsca07.pdf> 07.02.2010«
3. Bills of Exchange Act 1882
URL=http://www.opsi.gov.uk/RevisedStatutes/Acts/ukpga/1882/cukpga_18820061_en_1 18.02.2010«
4. Obligacijski zakonik
URL=<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200797&stevilka=4826>
« 18.02.20101«
5. Zakon o plačilnih storitvah in sistemih (ZPlaSS)
URL=« <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200958&stevilka=2864>
02.02.20101«
6. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP)
URL=« <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2007126&stevilka=6413>
9.3.2010«

SEZNAM SLIK IN TABEL

Slika 1: Trasirana menica	7
Slika 2: Trasirana lastna menica	8
Slika 3: Bianco domicilirana lastna trasirana menica	22
Tabela 1: Lastniška struktura	26
Tabela 2 : Primer evidence	43
Slika 4: Število prejetih menic v Banki Koper d. d, 2007-2009	44
Slika 5: Število prejetih menic od 01.01.2009 do 31.12.2009.....	45
Slika 6: Razlogi, zaradi katerih menica ni bila plačana	46

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

OZ	Obligacijski zakonik
SEPA	(Single Euro Payments Area) Enotno območje plačil v evrih
TRR	Transakcijski račun
ZFPPIPP	Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju
ZM	Zakon o menici
ZPlaSS	Zakon o plačilnih storitvah in sistemih

SLOVAR TUJIH IZRAZOV

Bill of Exchange Act	Angleški Zakon o menici
Negotiable Instruments Law	Ameriški Zakon o menici
Skeniranje	Prenos dokumentov v elektronsko obliko
Uniform Commercial Code	Enoten trgovinski zakonik

PRILOGE

PRILOGA 1: Menična golica

V _____ (kraj in datum izdaje) _____ (znesek s številko)

_____ (dospelost plačila) _____ PLAČAJTE ZA TO _____ MENICO

PO NALOGU _____ (ime remitenta) _____ ZNESEK

_____ (znesek z besedo)

VREDNOST PREJETA _____ IN GA POLOŽITE NA RAČUN _____ OBVESTIL

OBVESTITE _____ (naziv trasata)

PLAČLJIVO PRI _____ (trasati)

Izdalo Združnje bank Slovenije

PRILOGA 2: Plačilni nalog iz testne aplikacije Bančno okence

Datum plačila * 10.02.2009

Račun prejemnika * 02426-0000020710 ? Račun nalogodajalca 10100-0300003244 Nujno

Ime banke NOVA LJUBLJANSKA BANKA Referenčna številka 05 1200151-6294510-252 Forsiranje

Referenčna številka 99 Šifra A8929 ? Znesek * 33,00 EUR

Naziv prejemnika * SMREKA, D.O.O. ID Naziv nalogodajalca ZDRAVKO DREN ID

Naslov prejemnika PODSMREČJE 0020 Naslov nalogodajalca PRISTANIŠKA 14

Kraj prejemnika 3342 GORNJI GRAD Kraj nalogodajalca 6000 KOPER

Namen * Delno unovčena menica

Nov nalog

Potrdi

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Spodaj podpisana Mateja Stepančič, izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Aleksandra Aristovnika. Dovolim objavo diplomskega dela na spletnih straneh fakultete.

Podpis: _____

Koper, _____

Delo je lektorirala: prof. Ondina Kavrečič